

מדיניות כלכלית בישראל

דן בן-דוד
אוניברסיטת תל-אביב

bendavid.org.il/course-israel

The Origins of Totalitarianism

Hannah Arendt (1951)

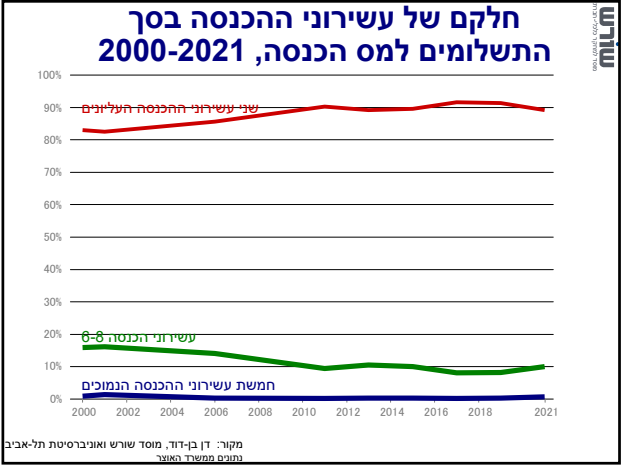
"הנתין האידיאלי של שלטון טוטליטרי אינו הנאצי המשוכנע או הקומוניסט המשוכנע, אלא אנשים שעבורם ההבחנה בין עובדה לבדיון (כלומר, מה שחשים בפועל) ויכולת ההבחנה בין אמת לשקר (כלומר, אמות המידה של החשיבה) לא קיימים יותר.

"The ideal subject of totalitarian rule is not the convinced Nazi or the convinced Communist, but people for whom the distinction between fact and fiction (i.e., the reality of experience) and the distinction between true and false (i.e., the standards of thought) no longer exist."

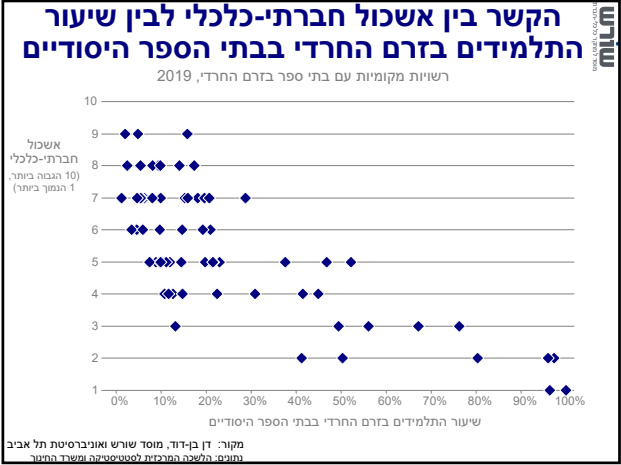
Hannah Arendt was a political philosopher, author, and Holocaust survivor. She is widely considered to be one of the most influential political theorists of the 20th century (from Wikipedia).

שוויון בנטל

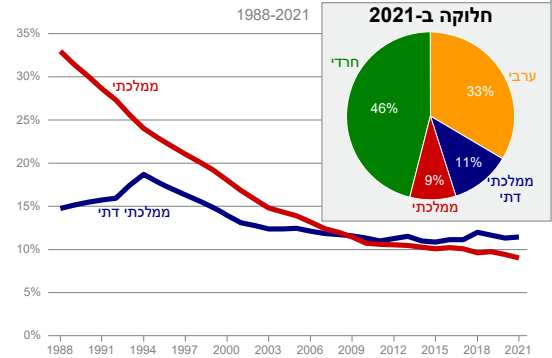
זווית חברתית-כלכלית-דמוגרפית

רשויות מקומיות מתחרדות כמשל לישראל

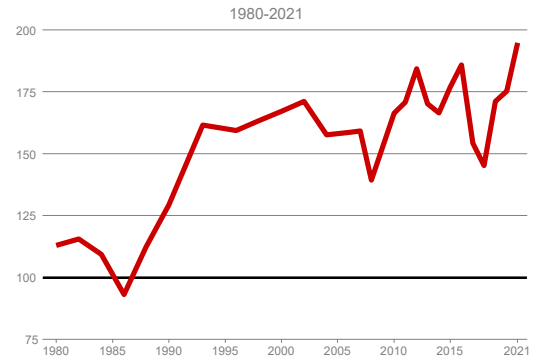

שיעור התלמידים לפי זרם בבתי הספר היסודיים בירושלים

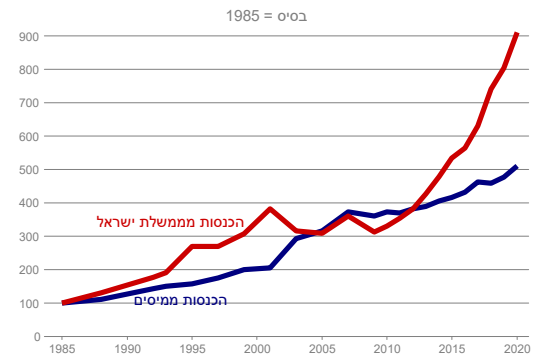
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: ממוצע ירושלים למחזור מדינות

מספר היהודים העוזבים את ירושלים על כל 100 יהודים שעוברים אל ירושלים

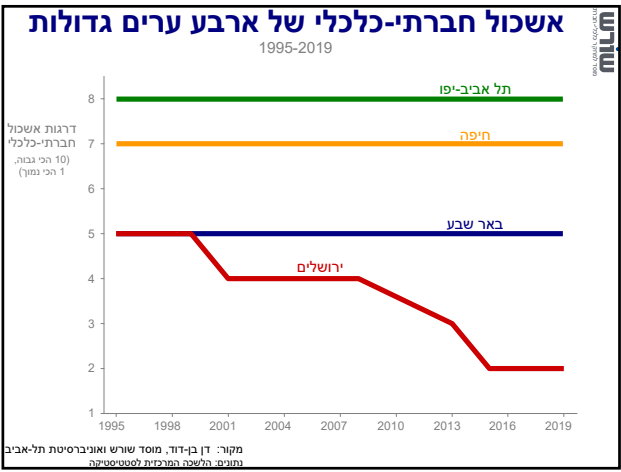

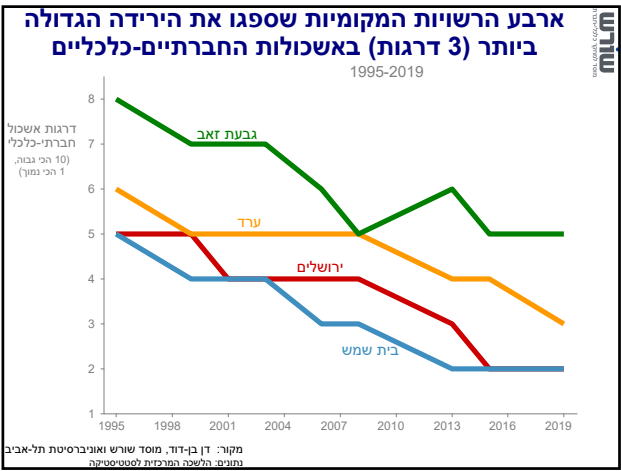
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: ממוצע ירושלים למחזור מדינות

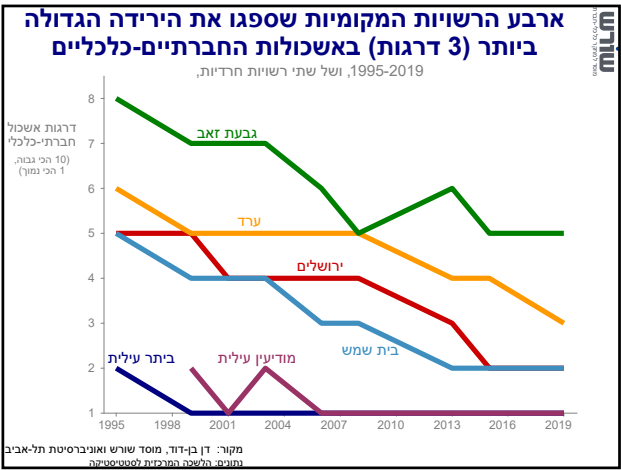
הכנסות עיריית ירושלים ממסים ומממשלת ישראל*

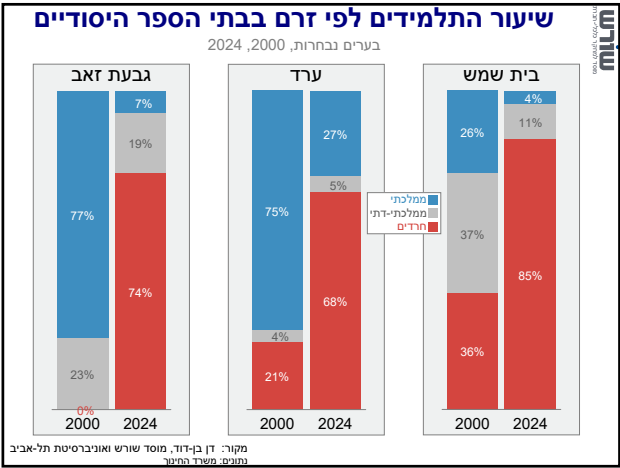

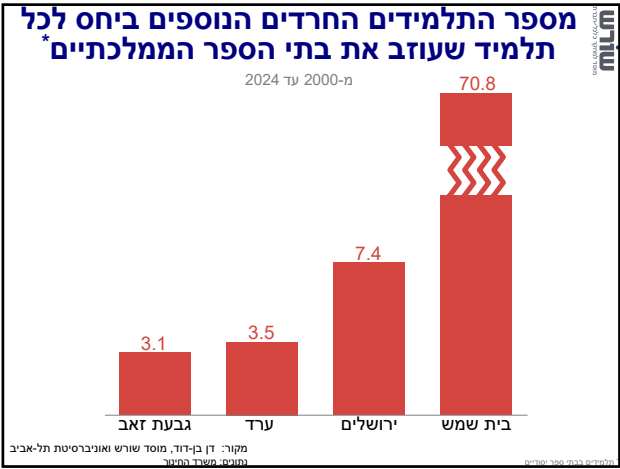
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: ממוצע ירושלים למחזור מדינות

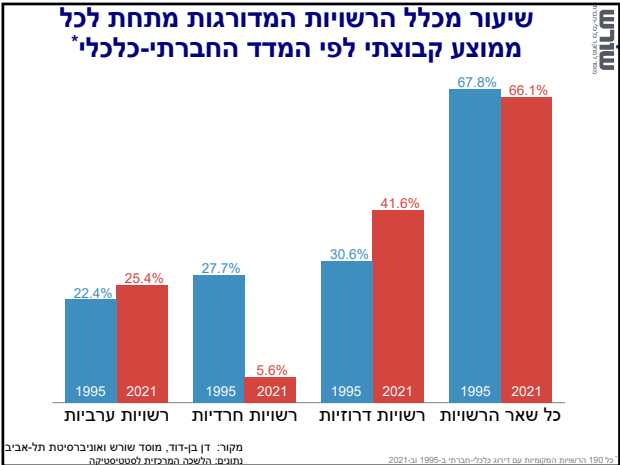

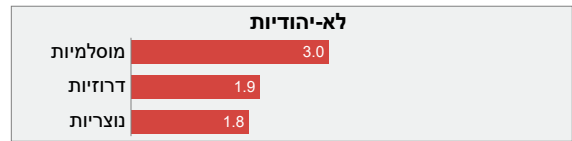
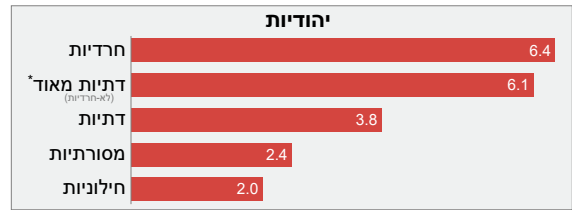

הכיוון הדמוגרפי של ישראל

פריון ילודה בישראל

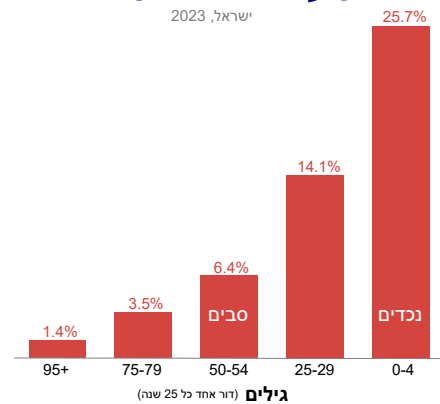
מספר ילדים לאשה, ממוצע 2020-2022

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
* דתים מאוד (שאינם חרדים) הפתוררים ביחודה
נתונים: נתונים 2020-2022, ממוצע 2020-2022, כללית

שיעור החרדים בכל דור

ישראל, 2023

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: נתונים 2023, ממוצע 2023, כללית

אזהרת הכלכלנים

28 במאי, 2024

ביום פרסומו, חתמו על המכתב 130 כלכלנים, מהבכירים בישראל. ביניהם 119 אנשי סגל בכיר באוניברסיטאות המחקר, כולל ששה דיקאנים, נשיא אוניברסיטה לשעבר, הנשיא הנוכחי והנשיא לשעבר של אגודת הכלכלנים. הרשימה כוללת גם כלכלנים ששירתו בתפקידי ניהול בכירים במשרד האוצר, בנק ישראל ומשרד ראש הממשלה.

קישור לאזהרת הכלכלנים:

https://economists-for-israeli-democracy.com/files/letter_2024-05-28.pdf

The New York Times

August 5, 2005

Design for Confusion

Paul Krugman

"מי שאינם מדענים מתקשים לפעמים להבדיל בין מחקר וסינגור (advocacy). אם יש למסמך מספרים ולוחות, הרי זה בוודאי מדע, נכון?"

"גם כשעיתונאים יודעים מה ההבדל, הנורמות העיתונאיות של 'הוא אמר, היא אמרה' מקשים על העברת ידיע זה לקוראים. פעם התבדחתי שאילו הנשיא בוש היה טוען שהעולם שטוח, היתה מתפרסמת הכותרת 'יש חילוקי דעות ביחס לצורת כדור הארץ'."

מדיניות חייבת להתבסס על

"טוב ויפה להביע דעות בנוגע לנושא,
כפי שאנשים נוטים לעשות."

"אך כאשר מחליפים השקפות עולם בניתוח כנה
של נתונים, התוצאה מובילה, לעיתים קרובות,
לתובנות חדשות ומפתיעות."

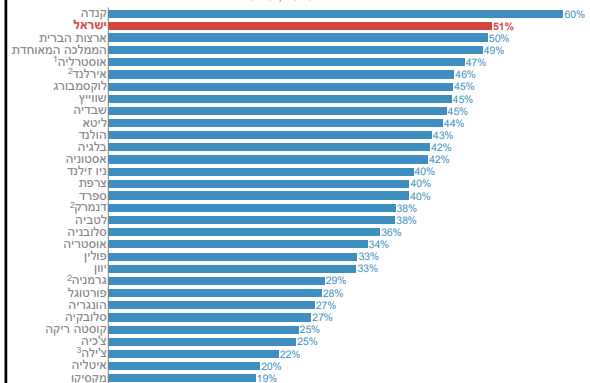
הבעיה עם דעות רווחות אינה רק בכך שהן
מבוססות על מידע חלקי, שבמקרים רבים פשוט
אינו נכון, אלא בכך שאותן דעות ואמונות הופכות
לעיתים קרובות מדי לאבני היסוד של מדיניות.

איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

השכלה דוגמא 1

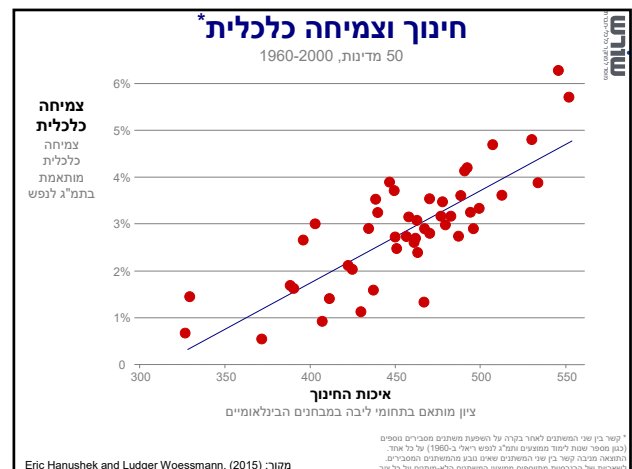
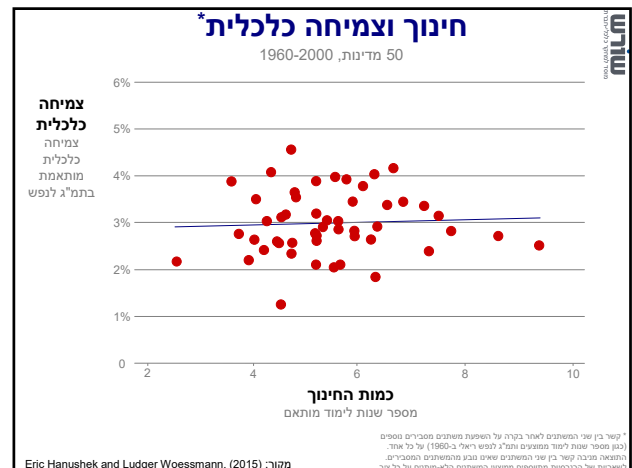
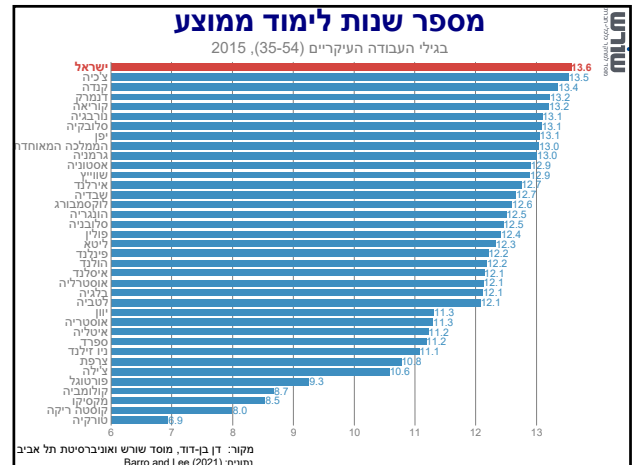
שיעור האוכלוסיה עם השכלה אקדמית

בגילאים 25-64, 2020

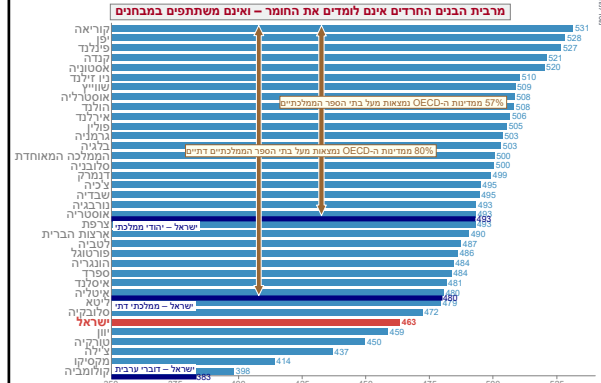
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתונים: OECD

2015, 2017, 2019: ¹

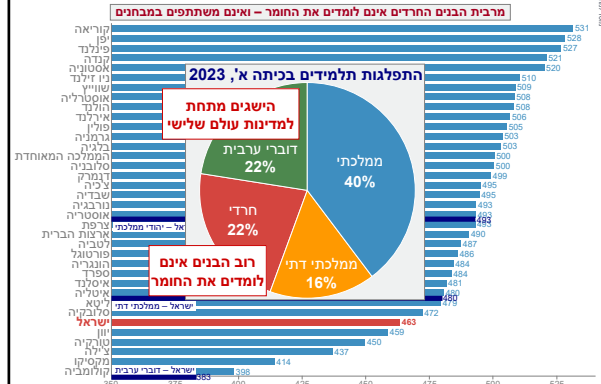
ציון ממוצע רב-שנתי במבחני הפיזה

בכל 36 מדינות ה-OECD שהשתתפו לפחות ב-17 מ-18 המבחנים, 2006-2022

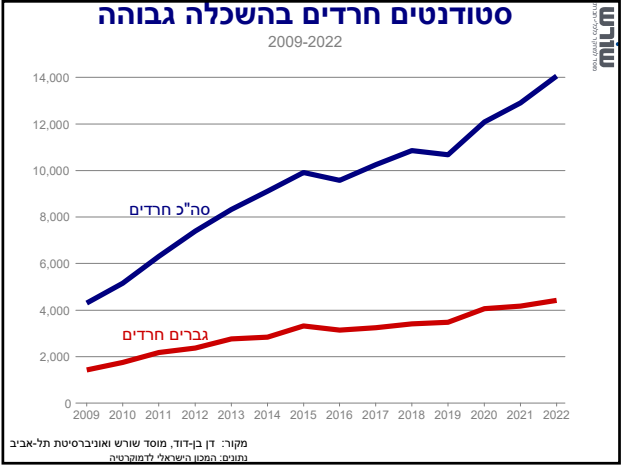
ציון ממוצע רב-שנתי במבחני הפיזה

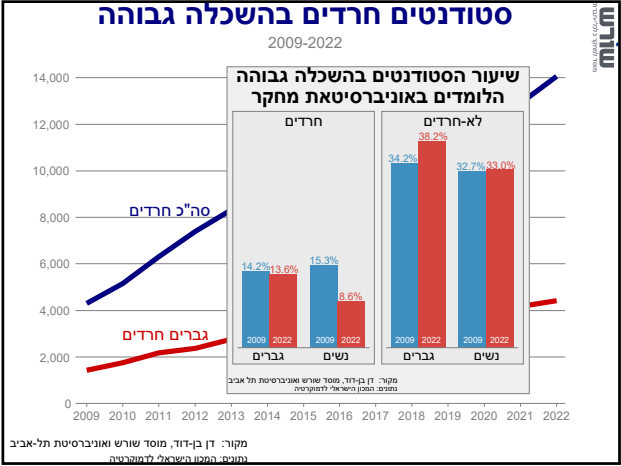
בכל 36 מדינות ה-OECD שהשתתפו לפחות ב-17 מ-18 המבחנים, 2006-2022

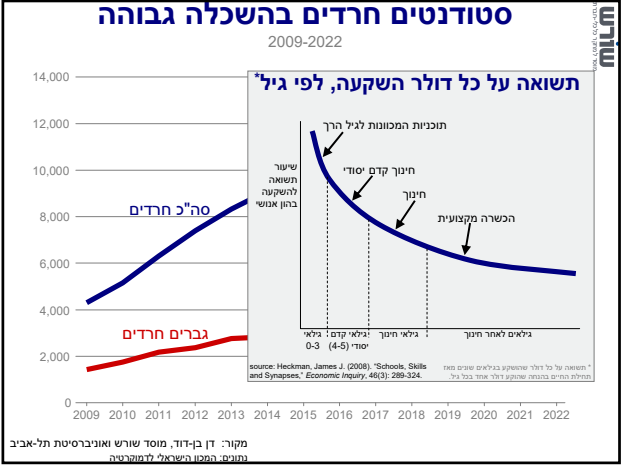

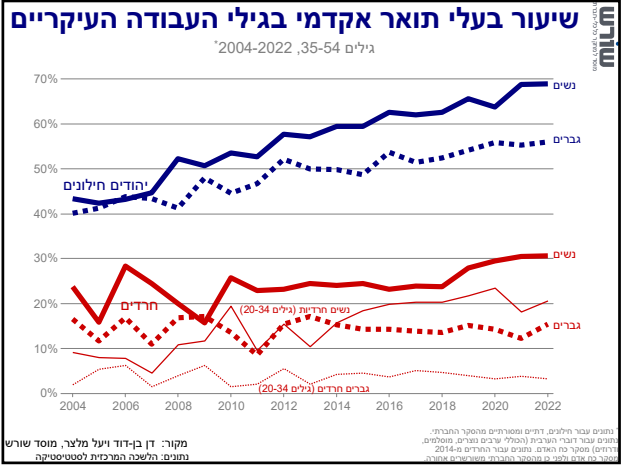
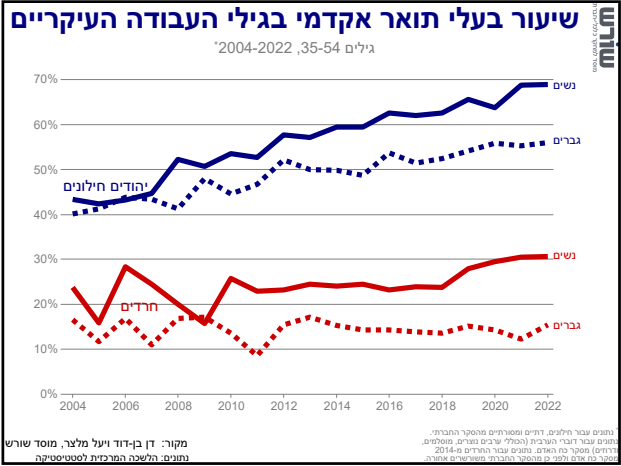
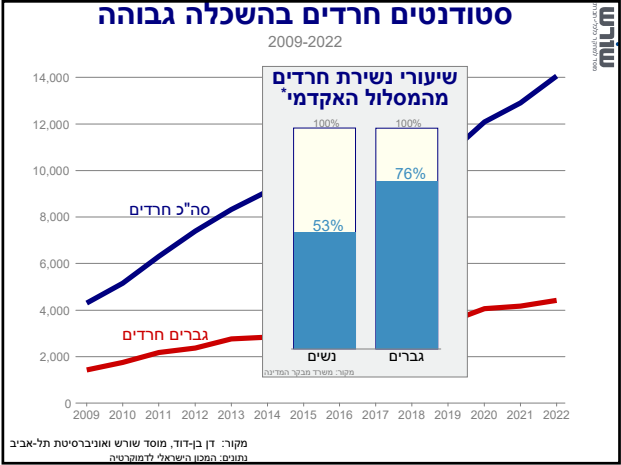
איך ממצאים חלקיים יכולים לעוות את תחושת מציאות באתגרי השורש של ישראל

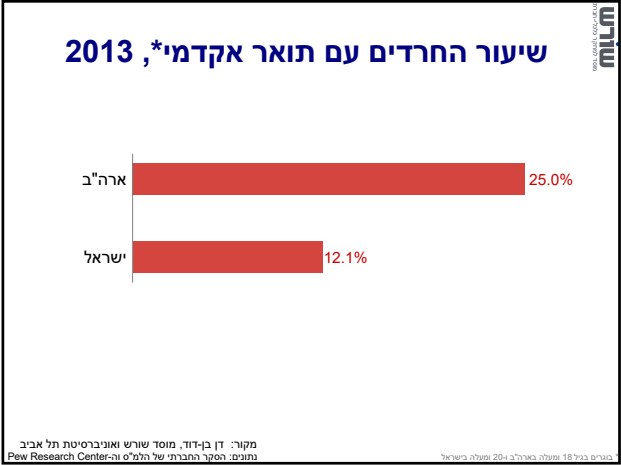
חרדים דוגמא 2

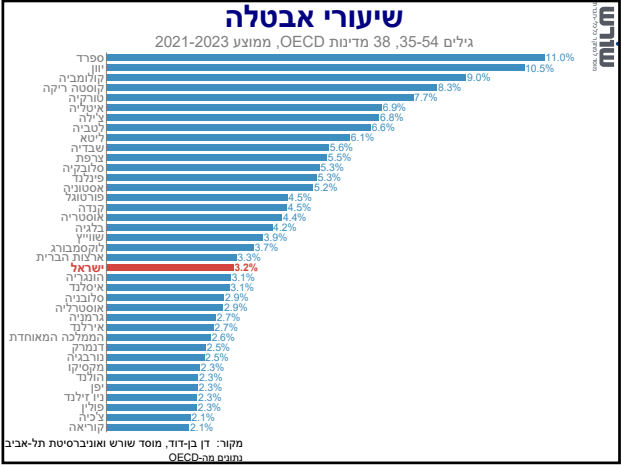

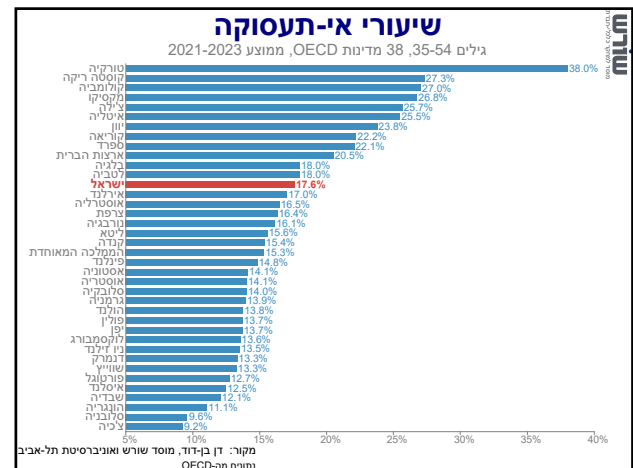
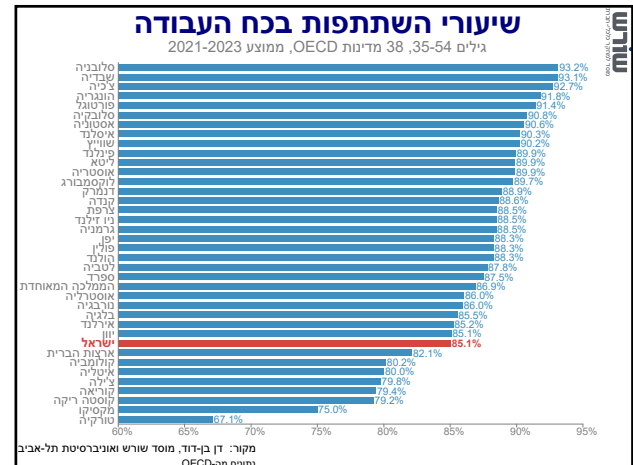

איך ממצאים חלקיים יכולים לעוות את תחושת מציאות באתגרי השורש של ישראל

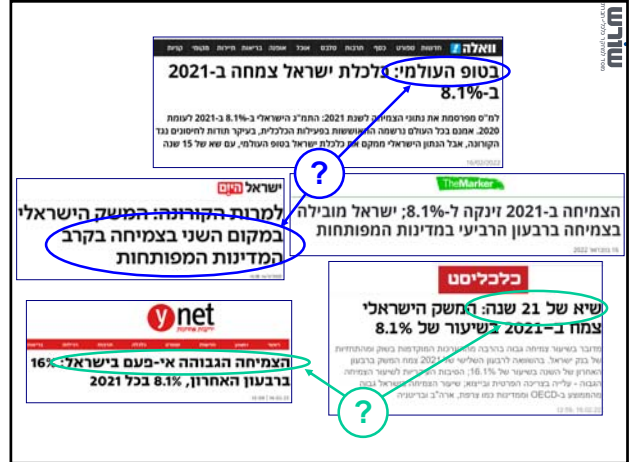
דוגמא 3 תעסוקה

איך ממצאים חלקיים יכולים לעוות את תחושת מציאות באתגרי השורש של ישראל

דוגמא 4 ('א) **רמת חיים**

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

צמיחה (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתובת (2/2022))

האם רמת החיים בישראל גבוהה, דומה או נמוכה מכפי שהיתה לפני הקורונה? כלומר, האם המשק הישראלי יצא מהבור העמוק של מיתון הקורונה?

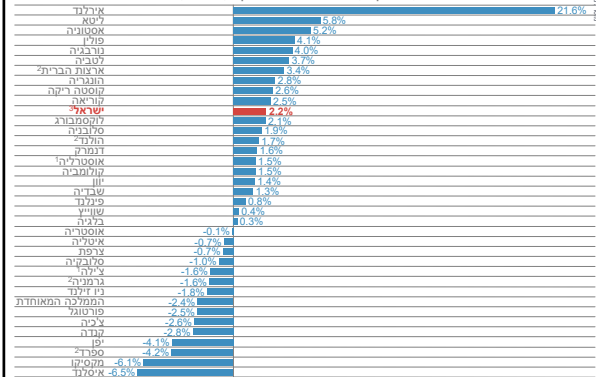
- התמ"ג של ישראל צמח ב-5.8% בין 2019 ל-2021
- רוב הגידול בתוצר נובע מהגידול היוצא דופן באוכלוסיית ישראל (3.1 ילדים למשפחה לעומת 2.1 במקסיקו, המדינה במקום השני ב-OECD).
- ככל שגידול האוכלוסייה מהיר יותר, כך הגידול במספר העובדים גדול יותר – מה שגורם לצמיחת תוצר מהירה יותר.

התמ"ג לנפש (הנתון שמשקף את רמת החיים – וגם מנטרל את השפעת הגידול באוכלוסייה) צמח ב-2.2% בין 2019 ל-2021

האם זו צמיחה יוצאת דופן?

צמיחה בתמ"ג לנפש מתחילת מגפת הקורונה

37 מדינות OECD, רבעון 3, 2021 לעומת רבעון 3, 2019, מנחה עונתיות

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים OECD ועולם

רבעון 2, 2021 לעומת רבעון 2, 2019, מנחה עונתיות
רבעון 4, 2021 לעומת רבעון 4, 2019, מנחה עונתיות
רבעון 1, 2021 לעומת רבעון 1, 2019, מנחה עונתיות

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

תצורות (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתבות (2/2022))

- יותר ממחצית (57%) מכלל ההוצאה בישראל היא על צריכה.
- הוצאות אלו גדלו ב-2.6% מאז 2019.
- אולם, במונחים לנפש, הן ירדו ב-0.8%.
- הצריכה הציבורית עלתה ב-5.4% מאז 2019.
- אבל זה נבע בעיקר מהצורך של הממשלה להוציא יותר בגלל המשבר.
- הצריכה הפרטית מהווה את החלק הארי (71%) מכלל ההוצאה לצריכה.
- היא עלתה ב-1.5% מאז 2019, מה שיכול להצביע על שיפור לכאורה במצבנו היום לעומת אז. אך גידול זה נבע מהגידול המהיר של האוכלוסייה הישראלית – יותר אנשים, יותר צריכה.
- הצריכה הפרטית לנפש ירדה ב-1.9% מאז 2019.

השאלות שצריכים לשאול בכל נושא ציבורי

פרספקטיבה

- מה משווים למה?
- האם ניתנה התמונה המלאה?

האם הנתון שמציגים מתאים לשאלה?

- בהינתן הנושא, מה השאלה החשובה ביותר?
- מה משקף הנתון שמציגים ומה עומד מאחוריו?

השורה התחתונה (נכון למה שהיה ידוע בעת פרסום הכתבות (2/2022))

- הגידול בתוצר לנפש נבע בעיקר ממגזר ההיי-טק החזק מאוד
- פחות מ-10% מהמועסקים בישראל עובדים בהיי-טק
- ההיי-טק לבדו אחראי למחצית מיצוא הסחורות והשירותים של ישראל.
- הצלחת ההיי-טק אפשרה לתמ"ג לנפש לעלות.
- אבל העובדה שהצריכה הפרטית לנפש ירדה מעידה על כך שמצבם של רוב האנשים היה גרוע יותר ב-2021 בהשוואה ל-2019.

איך ממצאים חלקיים יכולים
לעוות את תחושת מציאות
באתגרי השורש של ישראל

רמת חיים (דוגמא 4(ב'))

תלמוד

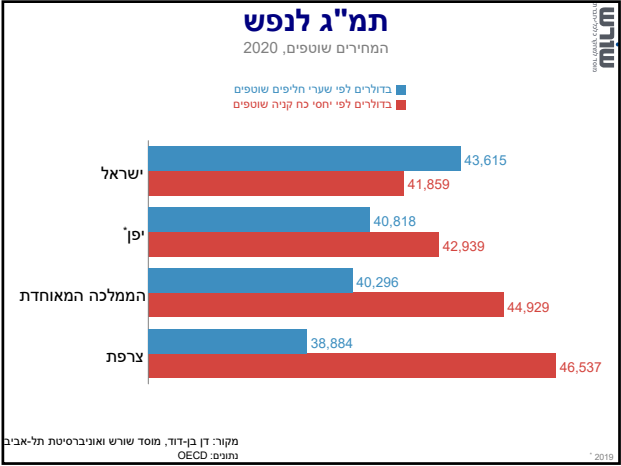
התורה, המוסר, המנהג, המעשה

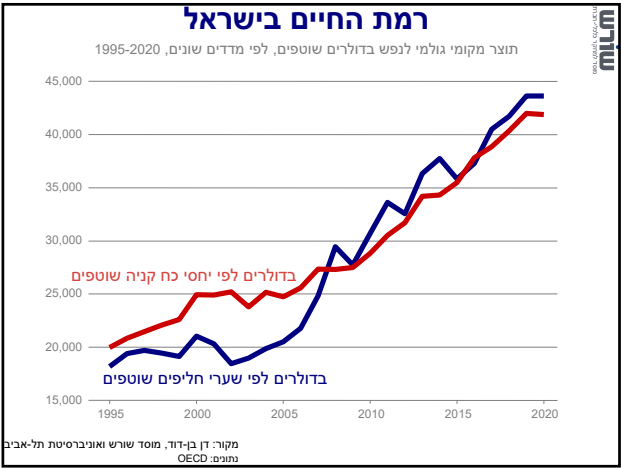
"התוצר לנפש שלנו עובר את זה של בריטניה, יפן ושל צרפת"

נאום יו"ר האופוזיציה המיועד בנימין נתניהו "היתה לי הזכות לזכות לזכות כימים למען המדינה האהובה שלנו" יו"ר הכנסת

בנימין נתניהו מיד לאחר הצבעת הכנסת להחליפו כראש הממשלה (8/2021)

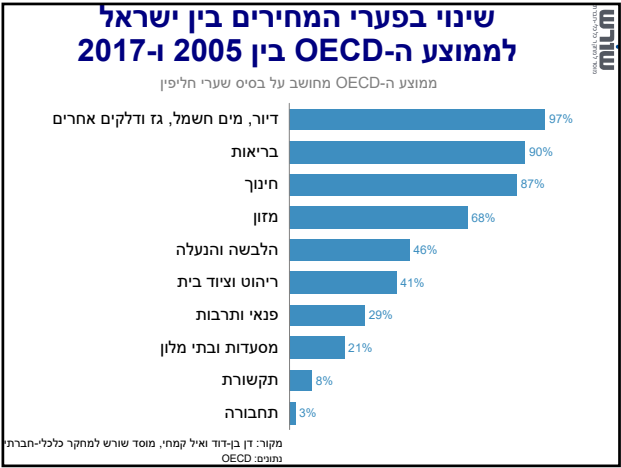

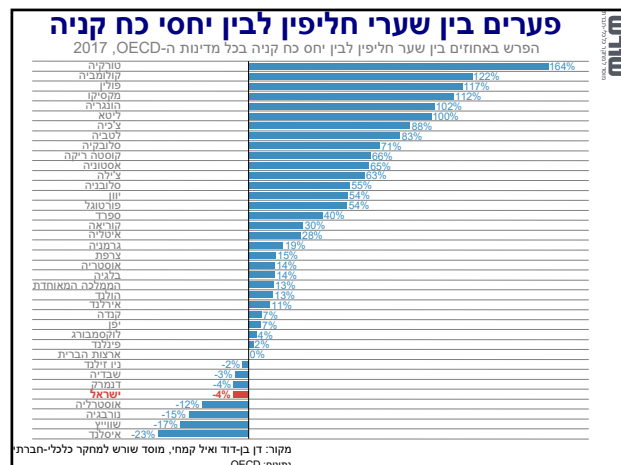
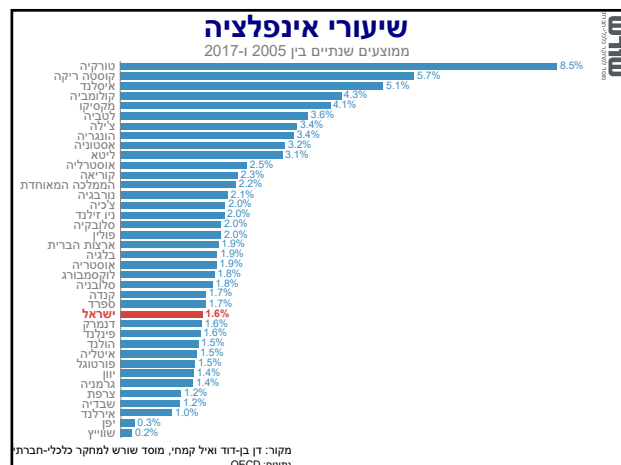

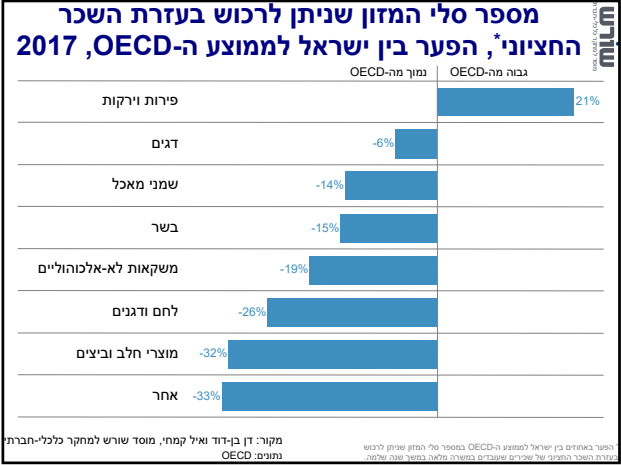
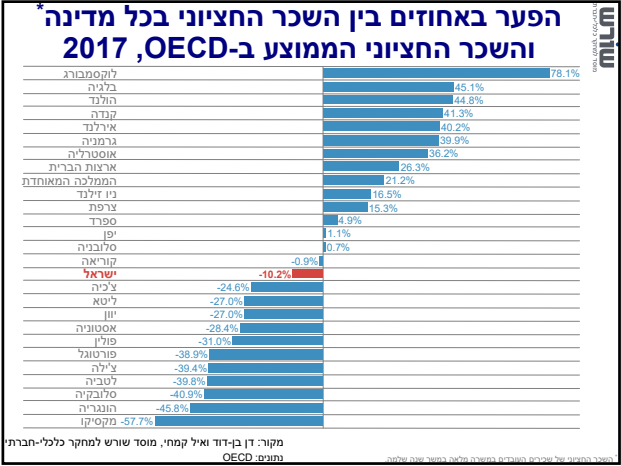
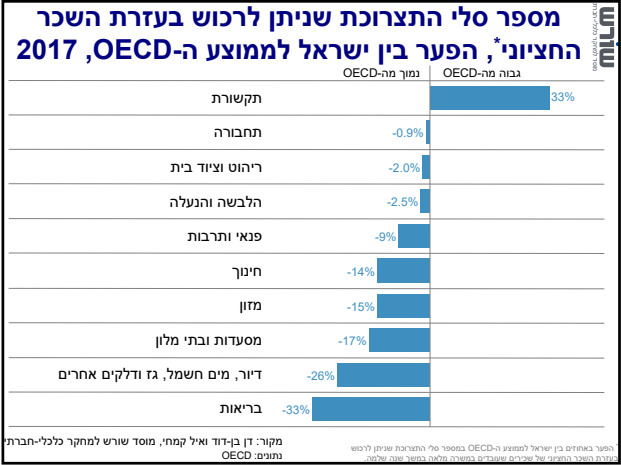
איך ממצאים חלקיים יכולים לעוות את תחושת מציאות באתגרי השורש של ישראל

דוגמא 5

מחירים

שיח ציבורי שטחי ורדוד
המבוסס על ממצאים חלקיים
– ובמקרים רבים, אף מטעים –
משמש בעיקר להגברת אמונות קיימות
ותיעולן לנרטיבים של אינטרסנטים.

עם שאינו מבין,
אינו שואל
ואינו מתעניין בתמונה המלאה
מסכן את עתידו

1. קצה הקרחון

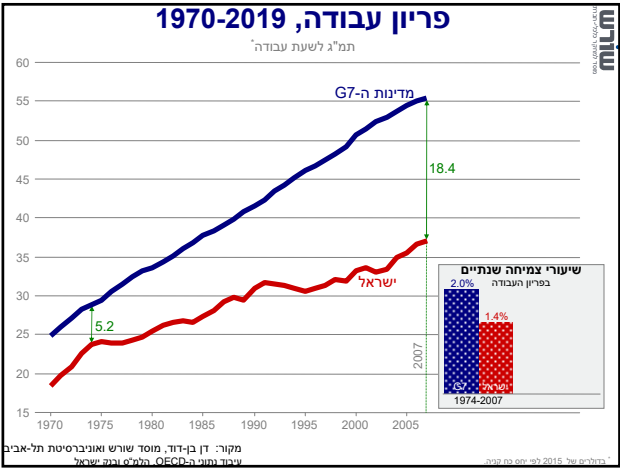
- המחאה החברתית של קיץ 2011
- מחאות המחירים בחורף 2021-2022

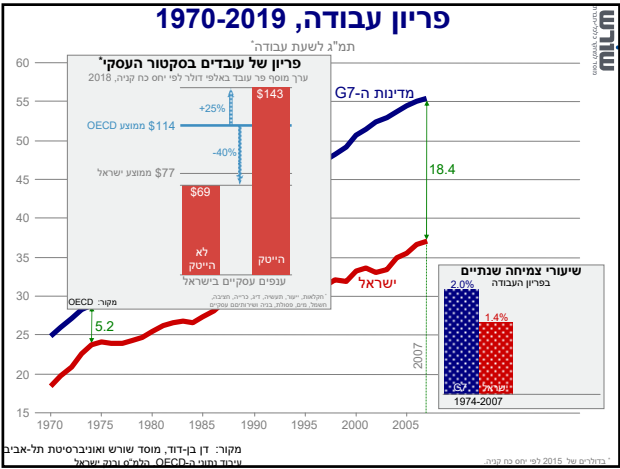
2. הקרחון

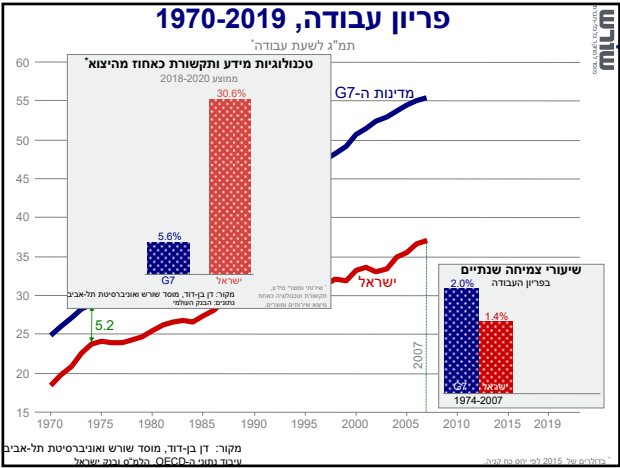
- התוואים הכלכליים-חברתיים בתחומי היסוד**
- רמת החיים הכללית בישראל
 - עוני ואי-שוויון
 - אינם ברי קיימא בטווח הארוך

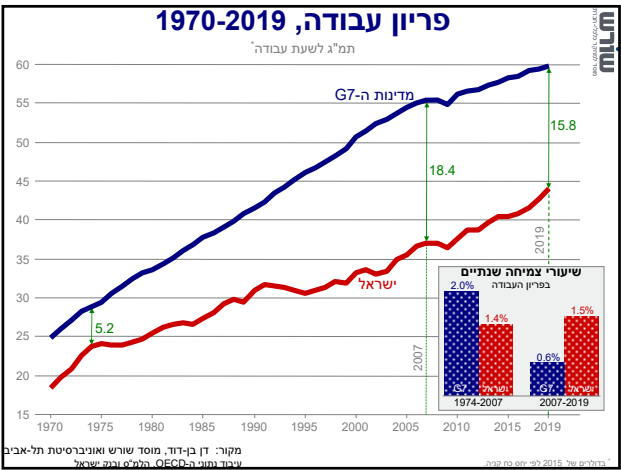
מדובר בתוואים המהווים סיכון קיומי בטווח הארוך

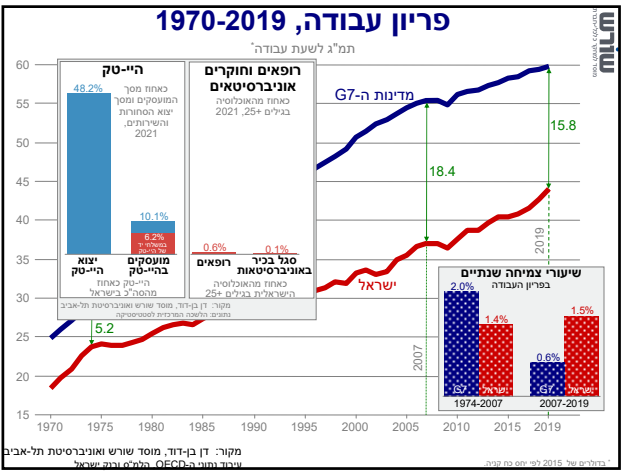

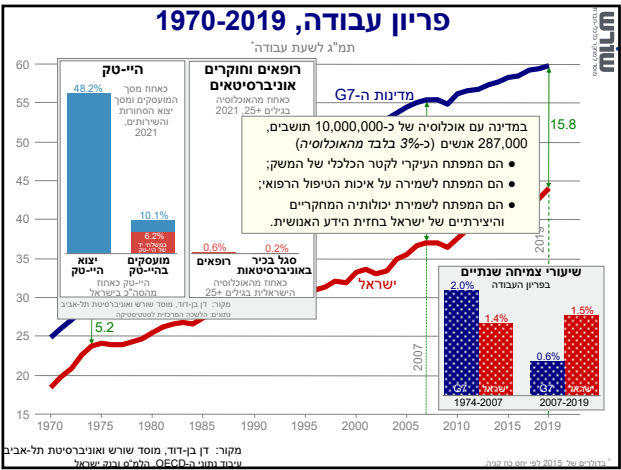

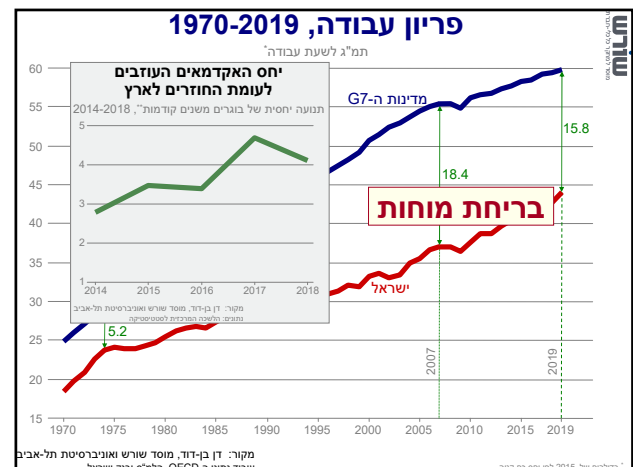
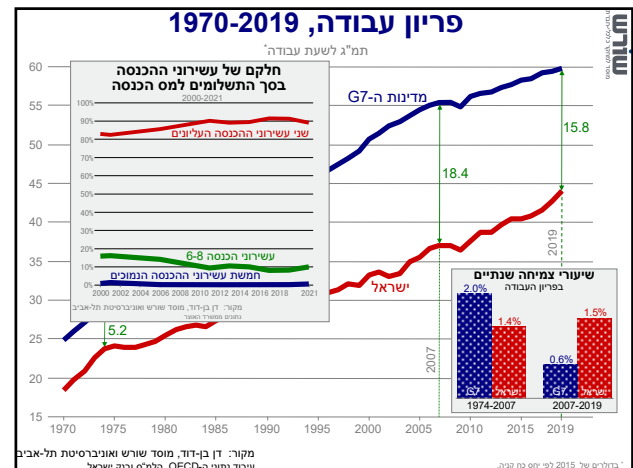
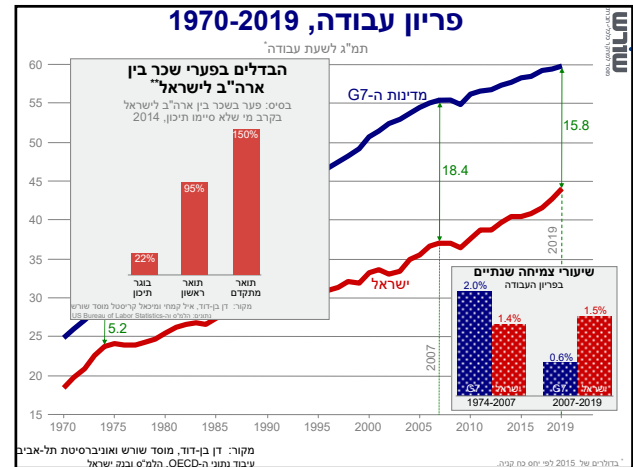

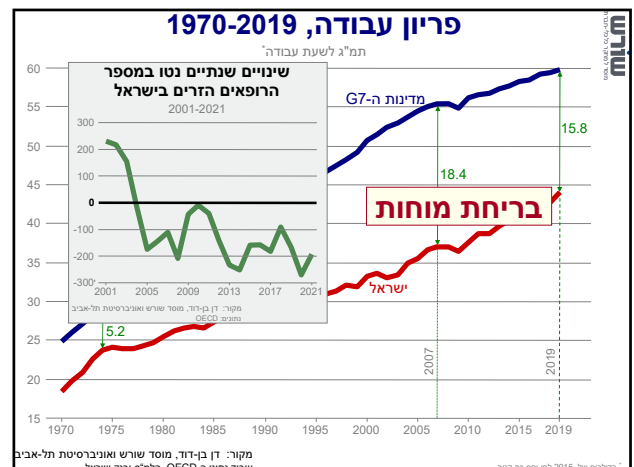
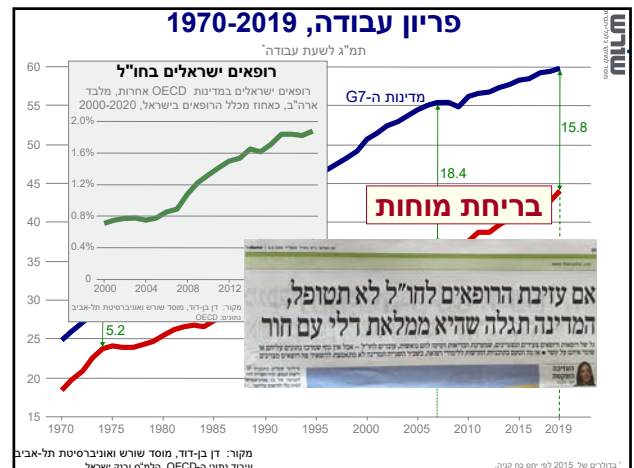
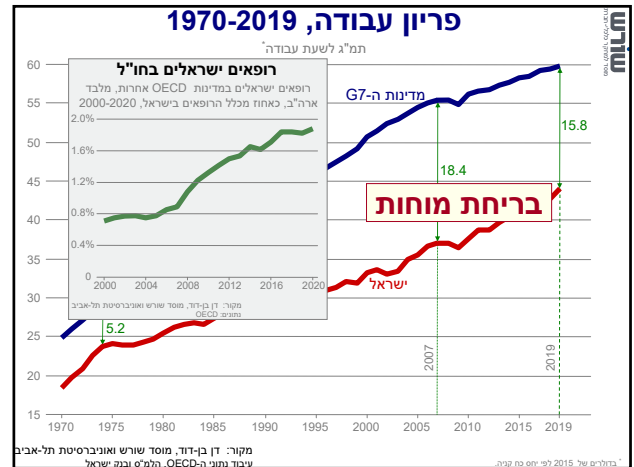

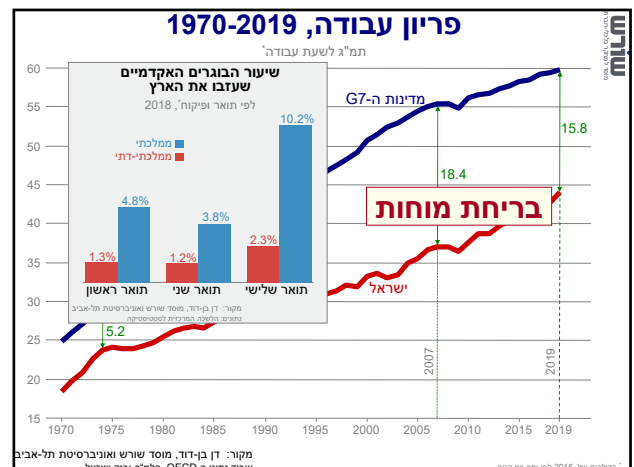
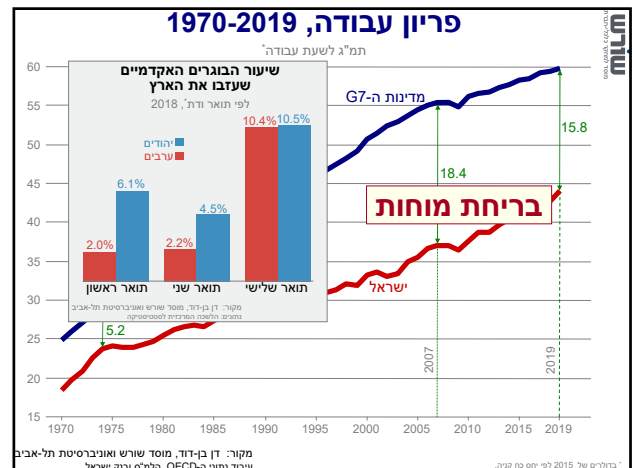
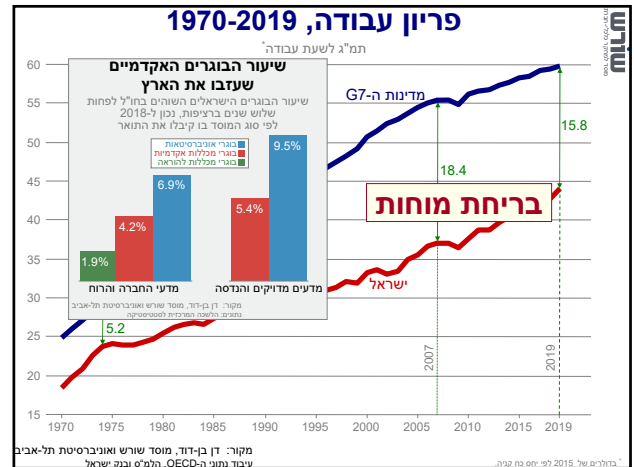

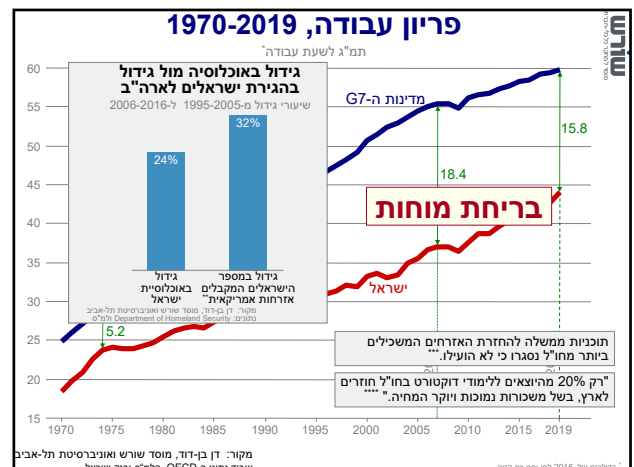
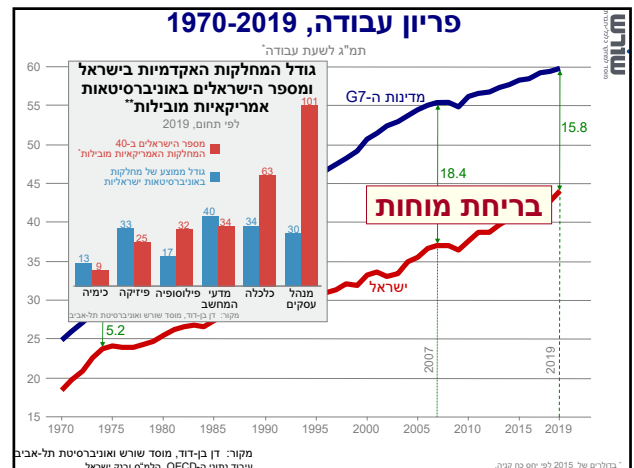
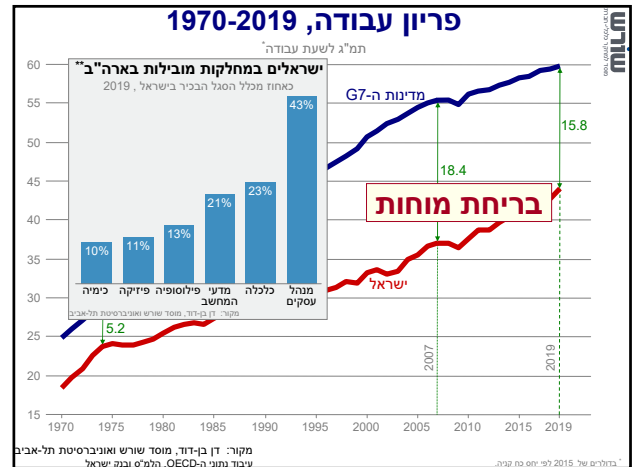

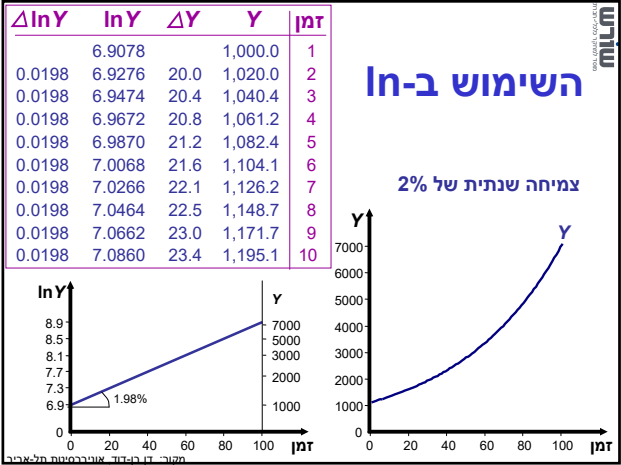

מדיניות או מזל?

Purchasing Power Parities (PPP's)					Exchange Rates					avg. annual rate of growth					Purchasing Power Parities (PPP's)					Exchange Rates					avg. annual rate of growth					Purchasing Power Parities (PPP's)					Exchange Rates					avg. annual rate of growth																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005	Country	GDP	USA to	Ratio of	1980-2005																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
1 Luxembourg	69,228	0.70	79,351	0.86	1.8%	84 Romania	9,080	4.6	4,445	12.2	107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4	107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4	108 Bolivia	2,819	14.5	1,017	41.2	108 Bolivia	2,819	14.5	1,017	41.2	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3	110 Papua New Guinea	2,263	16.3	840	49.8	110 Papua New Guinea	2,263	16.3	840	49.8	111 Ghana	2,480	16.9	485	86.4	111 Ghana	2,480	16.9	485	86.4	112 Pakistan	2,370	17.7	711	116.7	112 Pakistan	2,370	17.7	711	116.7	113 Angola	2,335	17.9	2,055	20.4	113 Angola	2,335	17.9	2,055	20.4	114 Guinea	2,116	18.7	350	118.7	114 Guinea	2,116	18.7	350	118.7	115 Cameroon	2,299	18.2	1,034	40.5	115 Cameroon	2,299	18.2	1,034	40.5	116 Mauritania	2,234	19.7	603	69.5	116 Mauritania	2,234	19.7	603	69.5	117 Sao Tome & Principe	2,178	19.2	451	92.9	117 Sao Tome & Principe	2,178	19.2	451	92.9	118 Djibouti	2,178	19.2	451	92.9	118 Djibouti	2,178	19.2	451	92.9	119 Mongolia	2,107	19.9	736	56.9	119 Mongolia	2,107	19.9	736	56.9	120 Maldives	2,100	19.9	994	69.4	120 Maldives	2,100	19.9	994	69.4	121 Sudan	2,083	20.1	760	55.1	121 Sudan	2,083	20.1	760	55.1	122 Uzbekistan	2,083	20.3	533	78.6	122 Uzbekistan	2,083	20.3	533	78.6	123 Bangladesh	2,053	20.4	423	90.0	123 Bangladesh	2,053	20.4	423	90.0	124 Laos	2,039	20.5	485	86.3	124 Laos	2,039	20.5	485	86.3	125 Solomon Islands	2,031	20.6	259	161.6	125 Solomon Islands	2,031	20.6	259	161.6	126 Kirgiz Republic	1,927	21.7	475	85.3	126 Kirgiz Republic	1,927	21.7	475	85.3	127 Comoros	1,989	21.0	645	65.0	127 Comoros	1,989	21.0	645	65.0	128 Gambia	1,921	21.8	304	137.8	128 Gambia	1,921	21.8	304	137.8	129 Senegal	1,792	23.4	707	59.3	129 Senegal	1,792	23.4	707	59.3	130 Haiti	1,663	25.2	800	83.7	130 Haiti	1,663	25.2	800	83.7	131 Mali	1,648	25.4	900	45.5	131 Mali	1,648	25.4	900	45.5	132 Cote d'Ivoire	1,550	27.0	272	153.8	132 Cote d'Ivoire	1,550	27.0	272	153.8	133 Nepal	1,550	27.0	272	153.8	133 Nepal	1,550	27.0	272	153.8	134 Togo	1,546	27.8	158	118.9	134 Togo	1,546	27.8	158	118.9	135 Uganda	1,454	28.8	303	136.4	135 Uganda	1,454	28.8	303	136.4	136 Chad	1,427	29.4	561	74.7	136 Chad	1,427	29.4	561	74.7	137 Tajikistan	1,356	30.9	355	117.9	137 Tajikistan	1,356	30.9	355	117.9	138 Congo Rep.	1,382	31.3	1,273	33.9	138 Congo Rep.	1,382	31.3	1,273	33.9	139 Mozambique	1,242	33.7	335	124.9	139 Mozambique	1,242	33.7	335	124.9	140 Kenya	1,240	33.8	547	74.6	140 Kenya	1,240	33.8	547	74.6	141 Central Afr. Rep.	1,224	34.2	339	123.5	141 Central Afr. Rep.	1,224	34.2	339	123.5	142 Burkina Faso	1,213	34.8	391	107.2	142 Burkina Faso	1,213	34.8	391	107.2	143 Rwanda	1,206	34.7	238	175.8	143 Rwanda	1,206	34.7	238	175.8	144 Benin	1,139	37.5	508	82.4	144 Benin	1,139	37.5	508	82.4	145 Ethiopia	1,128	37.2	752	55.7	145 Ethiopia	1,128	37.2	752	55.7	146 Mali	1,109	37.8	220	195.1	146 Mali	1,109	37.8	220	195.1	147 Eritrea	1,055	39.7	157	267.1	147 Eritrea	1,055	39.7	157	267.1	148 Mali	1,033	39.2	192	106.7	148 Mali	1,033	39.2	192	106.7	149 Zambia	1,023	41.0	623	67.2	149 Zambia	1,023	41.0	623	67.2	150 Yemen	980	42.0	715	53.3	150 Yemen	980	42.0	715	53.3	151 Madagascar	923	45.4	271	154.6	151 Madagascar	923	45.4	271	154.6	152 Guinea-Bissau	927	50.7	195	107.7	152 Guinea-Bissau	927	50.7	195	107.7	153 Sierra Leone	906	52.0	216	194.1	153 Sierra Leone	906	52.0	216	194.1	154 Niger	814	53.8	244	117.7	154 Niger	814	53.8	244	117.7	155 Tanzania	744	56.3	316	132.6	155 Tanzania	744	56.3	316	132.6	156 Congo	699	59.5	129	339.4	156 Congo	699	59.5	129	339.4	157 Burundi	699	59.5	109	395.3	157 Burundi	699	59.5	109	395.3	158 Malawi	667	62.8	161	260.2	158 Malawi	667	62.8	161	260.2

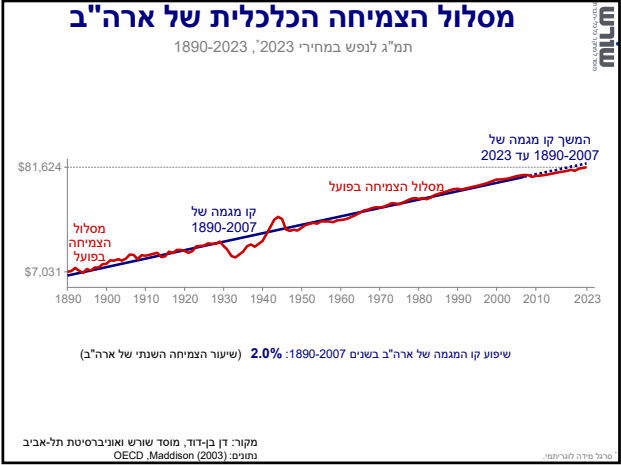
Purchasing Power Parities (PPP's)					Exchange Rates					avg. annual rate of growth					Purchasing Power Parities (PPP's)					Exchange Rates					avg. annual rate of growth															
Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005	Country	GDP	USA to Country	Ratio of GDP	1980-2005						
1 Luxembourg	69,228	0.70	79,351	0.86	1.8%	84 Romania	9,080	4.6	4,445	12.2	107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4	107 Vietnam	3,071	13.6	631	66.4	108 Bolivia	2,819	14.5	1,017	41.2	108 Bolivia	2,819	14.5	1,017	41.2	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3	109 Cambodia	2,727	15.4	440	95.3
2 United States	41,890	1.00	41,890	1.00	1.9%	85 Bulgaria	9,032	4.6	3,443	12.2	109 Bolivia	2,819	14.5	1,017	41.2	110 Papua New Guinea	2,263	16.3	840	49.8	110 Papua New Guinea	2,263	16.3	840	49.8	111 Ghana	2,480	16.9	485	86.4	111 Ghana	2,480	16.9	485	86.4					
3 France	29,916	1.39	29,916	1.39	2.0%	86 Thailand	8,877	4.6	2,750	15.2	4.5	2.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5						
4 Ireland	38,600	1.09	48,234	0.86	4.4%	87 Turkey	8,407	5.0	5,030	3.3	2.8%	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5							
5 Switzerland	35,353																																							
6 Germany	33,873																																							
7 Austria	30,970																																							
8 Sweden	32,925																																							
9 Netherlands	29,916																																							
10 Belgium	32,925																																							
11 United Kingdom	33,238	1.26	36,509	1.15	2.1%	158 Malawi	667	62.80	161	260.47	-0.3%																													
12 United States	41,890	1.00	41,890	1.00	1.9%																																			
13 Japan	31,267	1.34	35,484	1.18	2.0%																																			
14 Germany	29,461	1.42	33,890	1.24	1.7%																																			
15 Israel	25,864	1.62	17,828	2.35	1.8%																																			
16 Argentina	14,280	2.93	4,728	8.86	0.4%																																			
17 China	6,752	6.20	1,713	24.46	8.5%																																			
18 India	3,457	12.13	736	56.91	4.0%																																			
19 Mexico	1,392																																							
20 Germany	29,461	1.42	33,890	1.24	1.7%																																			
21 Slovenia	2,819																																							
22 Korea	22,029																																							
23 Bahrain	2,819																																							
24 Czech Republic	20,328																																							
25 Portugal	20,415																																							
26 Malta	19,189																																							
27 Hungary	14,280																																							
28 Seychelles	16,900																																							
29 Slovak Republic	15,171																																							
30 Saudi Arabia	15,711																																							
31 Estonia	16,900																																							
32 Trinidad and Tobago	14,280																																							
33 Argentina	14,280																																							
34 Greece	13,942																																							
35 Croatia	13,942																																							
36 Bulgaria	9,032																																							
37 Botswana	12,287	3.78	5,946	7.17	5.8%	93 Indonesia	3,443	10.9	1,302	32.2	3.6%	103 Guinea-Bissau	827	50.7	195	107.7	103 Guinea-Bissau	827	50.7	195	107.7	104 Sierra Leone	906	52.0	216	194.1	104 Sierra Leone	906	52.0	216	194.1	105 Niger	814	53.8	244	117.7				
38 South Africa	11,110	3.77	5,159	8.24	6.1%	94 Thailand	2,750	15.2	4.5	2.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5							
39 South Africa	11,110	3.77	5,159	8.24	6.1%	95 Honduras	3,443	10.9	1,302	32.2	3.6%	105 Congo	699	59.5	129	339.4	105 Congo	699	59.5	129	339.4	106 Congo Rep.	1,382	31.3	1,273	33.9	106 Congo Rep.	1,382	31.3	1,273	33.9	107 Burundi	699	59.5	109	395.3				
40 Russia	10,845	3.86	3,338	7.86		96 Lithuania	3,443	10.9	1,302	32.2	3.6%	107 Burundi	699	59.5	109	395.3	107 Burundi	699	59.5	109	395.3	108 Mali	1,109	37.8	220	195.1	108 Mali	1,109	37.8	220	195.1	109 Zambia	1,023	41.0	623	67.2				
41 Russia	10,845	3.86	3,338	7.86		97 Honduras	3,443	10.9	1,302	32.2	3.6%	109 Zambia	1,023	41.0	623	67.2	109 Zambia	1,023	41.0	623	67.2	110 Eritrea	1,055	39.7	157	267.1	110 Eritrea	1,055	39.7	157	267.1	111 Madagascar	923	45.4	271	154.6				
42 Costa Rica	10,180	4.11	4,627	9.05	1.3%	98 Slovakia	3,338	12.8	808	51.8	2.5%	111 Madagascar	923	45.4	271	154.6	111 Madagascar	923	45.4	271	154.6	112 Mauritania	927	50.7	195	107.7	112 Mauritania	927	50.7	195	107.7	113 Sao Tome & Principe	2,178	19.2	451	92.9				

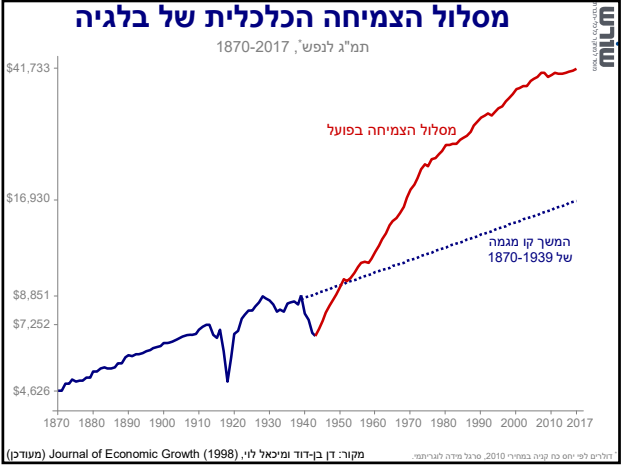
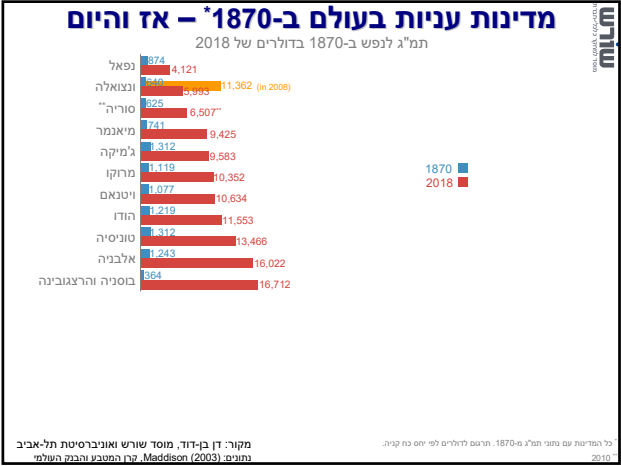
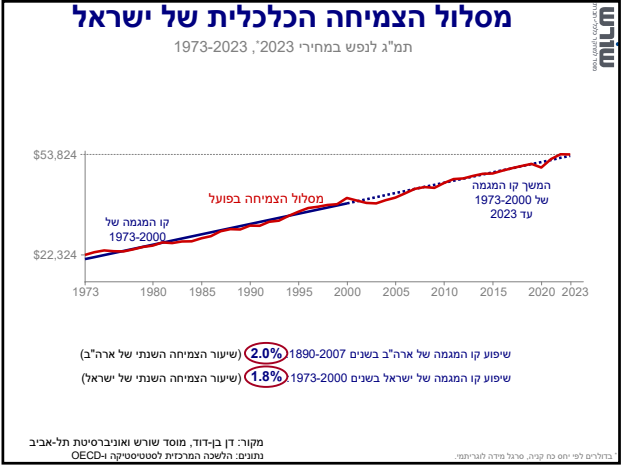

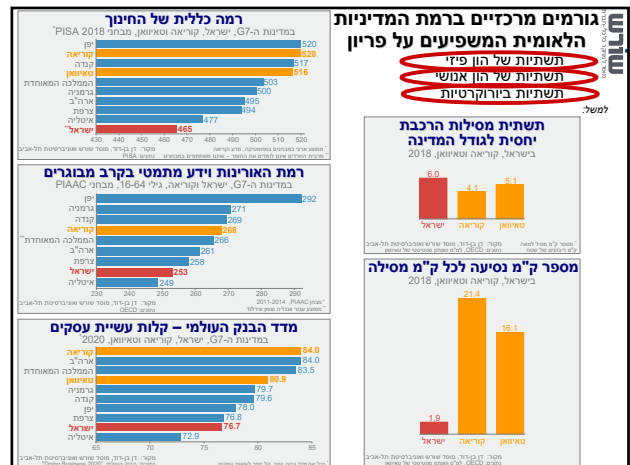
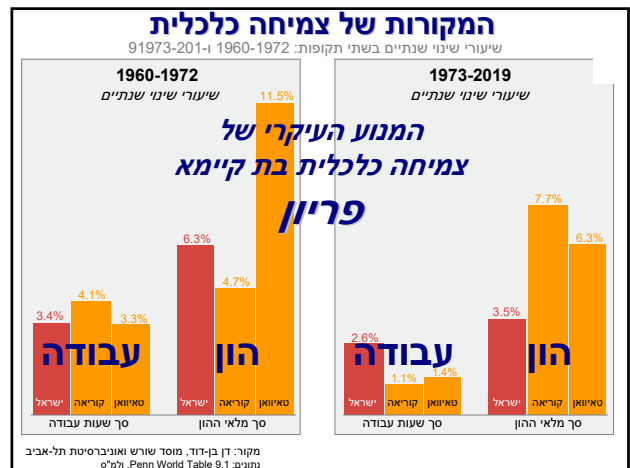
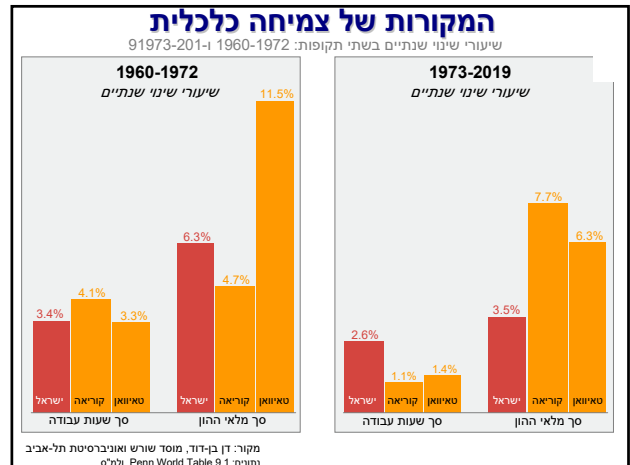
“stylized fact” of economic growth

The rate of growth of output per worker is roughly constant over long periods of time

Nicholas Kaldor (1961)

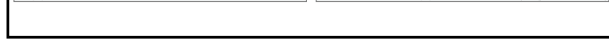

תשתיות של הון אנושי
תשתיות ביורוקרטיות

היר

מספר חוקרים לכ
במדינות ה-G7, ישראל, קוריאה וטא

תמ"ג לנפש*, 1950-2021

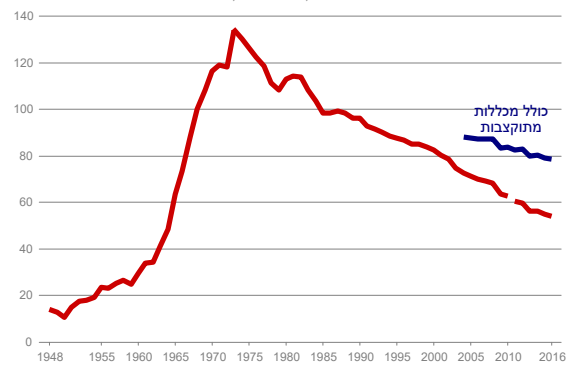

© 2011 Cengage Learning. All Rights Reserved. May not be copied, scanned, or duplicated, in whole or in part. WCN 02-200-203

שינוי בתשתית ההשכלה הגבוהה

סגל באוניברסיטאות ישראליות*

סגל בכיר לכל 100,000 נפשות, 1948-2016

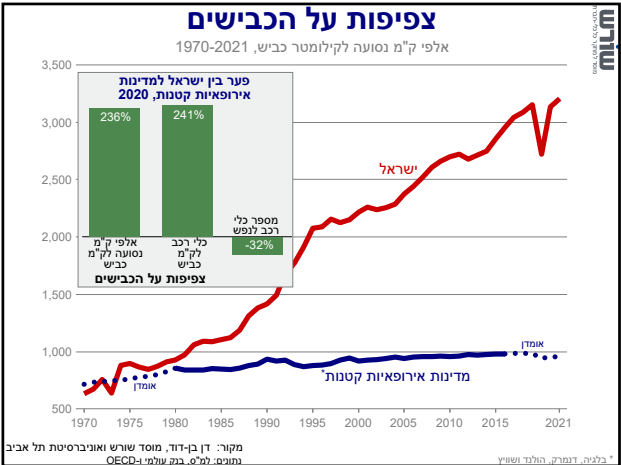

* סגל בכיר כולל פרופסורים מן המדרג הראשון, פרופסורים חבר, מרצים בכירים ומרצים. מקור: דן בן-דוד, "ניקוי ראש: בריחת מוחות אקדמיים מישראל", 2008 (מעדכן). עיבוד גרפיקה של המרכז למדיניות בריאות.

שינוי בתשתית מערכת הבריאות

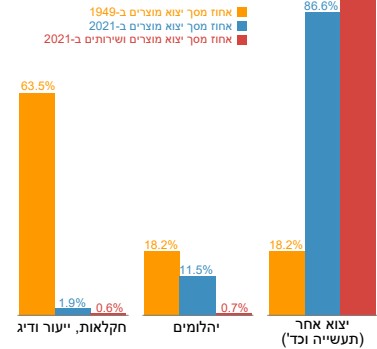
**שינוי בתשתית
התחבורה**

באותן שנים הפכה ישראל לאומת הסטארט אפ

שינוי במבנה היצוא של מדינת ישראל על פני זמן

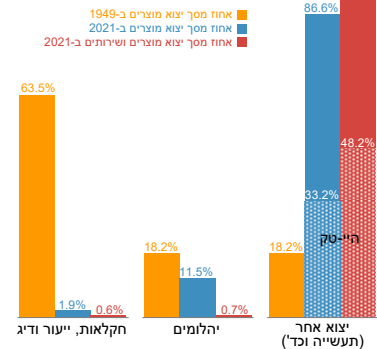
מרכיבי יצוא עיקריים כאחוז מסך היצוא

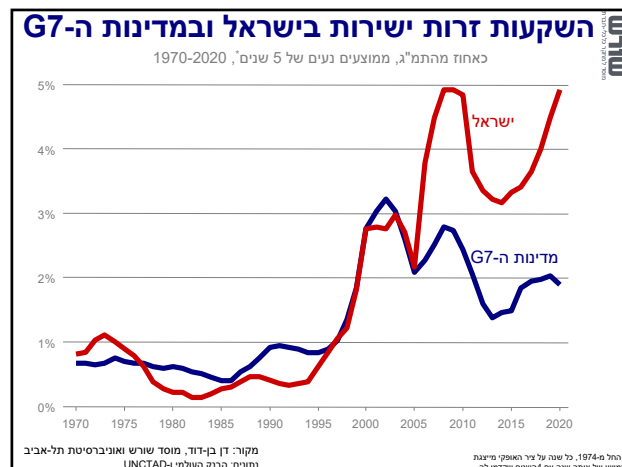
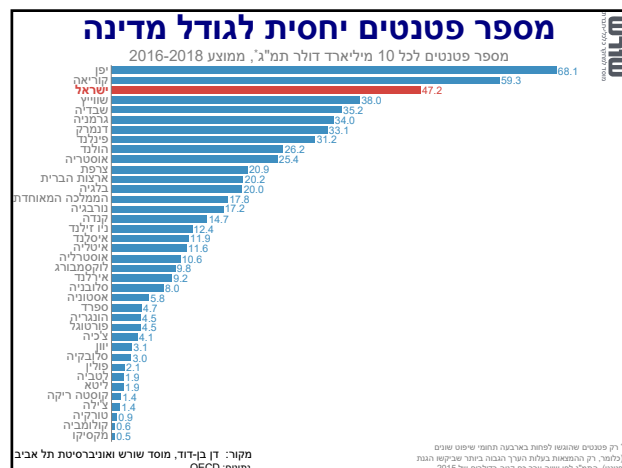
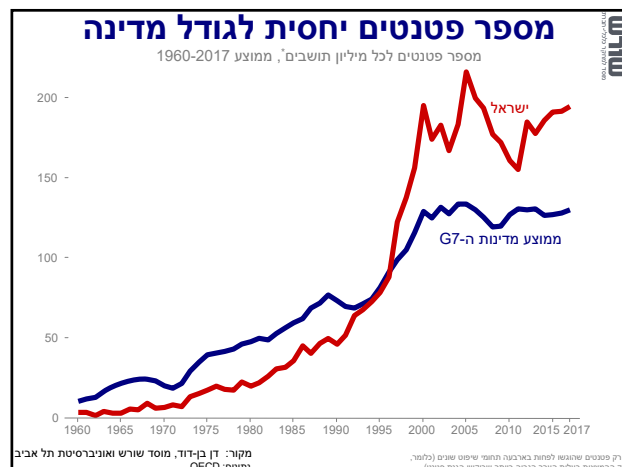
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
תנאים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

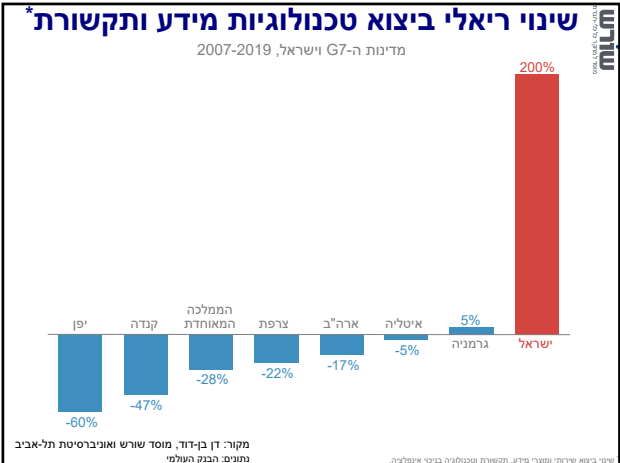
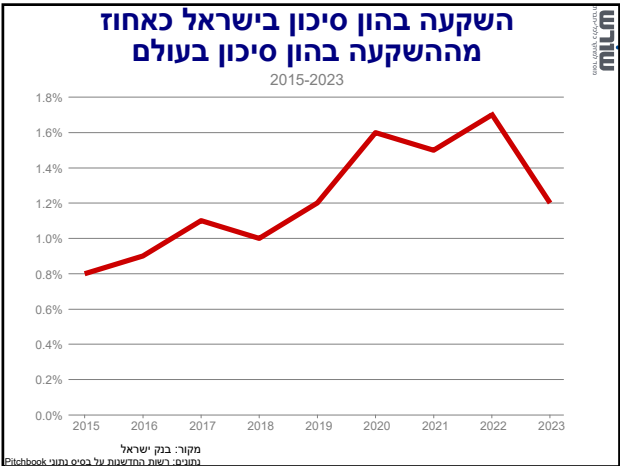
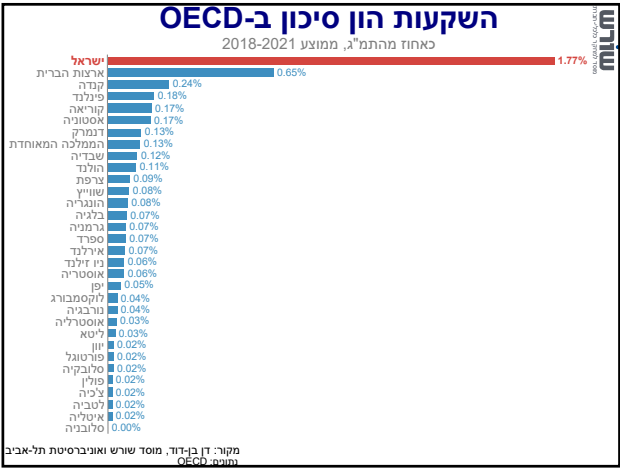
שינוי במבנה היצוא של מדינת ישראל על פני זמן

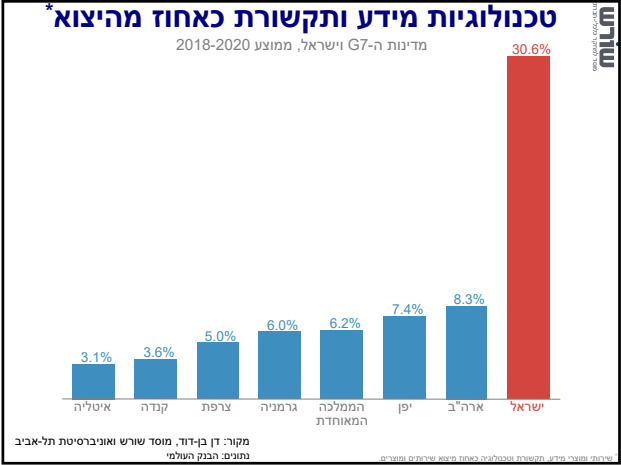
מרכיבי יצוא עיקריים כאחוז מסך היצוא

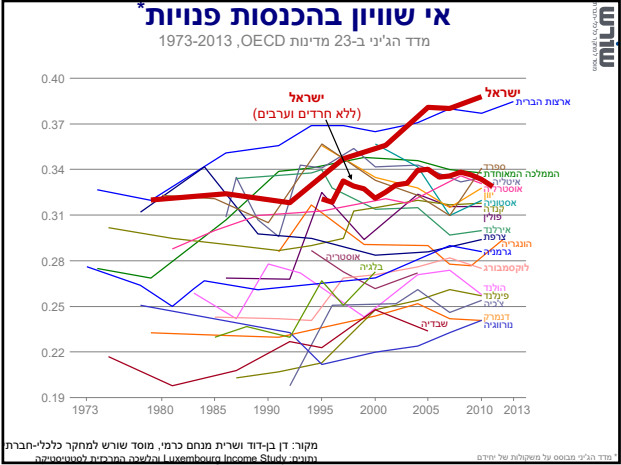
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
תנאים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מאחורי הקלעים באומת הסטארט אפ

פערים בחינוך

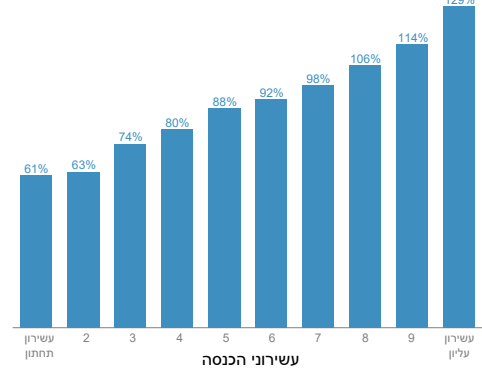
סטיות תקן בתוך 25 מדינות OECD ובישראל

מספר המדינות המשתתפות (מחוץ 25)	שנה מבחן*	מקום ראשון
14	TIMSS 1999	מקום ראשון
23	PISA 2000	מקום ראשון
14	TIMSS 2003	מקום ראשון
25	PISA 2006	מקום ראשון
11	TIMSS 2007	מקום ראשון
25	PISA 2009	מקום ראשון
11	TIMSS 2011	מקום ראשון
25	PISA 2012	מקום ראשון
13	TIMSS 2015	מקום ראשון
25	PISA 2015	מקום ראשון

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
 (תוכנית TIMSS-PISA)

גידול מצטבר בהכנסות נטו של משקי בית*

לפי עשירוני הכנסה, 1985-2016

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
 (תוכנית הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)

*שינוי מצטבר בהכנסה הנספית החודשית נטו של משקי בית שראשית עשירית (לפי הכנסה) ב-1985

לקראת פתרון תרגיל 1:

הגדרה:

$$\frac{X_{98}}{X_{97}} = \text{שינוי יחסי}$$

לדוגמא:

$$\left. \begin{aligned} \frac{110}{100} - \frac{100}{100} &= \frac{10}{100} \\ &= 1.1 - 1 = 0.1 \end{aligned} \right\} = 10\%$$

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

הכנסה ב-1970 במחירי 1970: $I_{70}^{70} = P_{70} * Q_{70}$ (כלומר, במחירים שוטפים)

שינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} = \frac{P_{98} * Q_{98}}{P_{70} * Q_{70}} = \left(\frac{P_{98}}{P_{70}} \right) \left(\frac{Q_{98}}{Q_{70}} \right)$$

אך $\left(\frac{P_{98}}{P_{70}} \right)$ שיעור האינפלציה

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

$$A = B * C \quad \rightarrow \quad C = A / B$$

שינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} = \frac{P_{98} * Q_{98}}{P_{70} * Q_{70}} = \left(\frac{P_{98}}{P_{70}} \right) \left(\frac{Q_{98}}{Q_{70}} \right)$$

אך $\left(\frac{P_{98}}{P_{70}} \right)$ שיעור האינפלציה

מעבר מהכנסה נומינלית (מחירים שוטפים) להכנסה ריאלית (מחירים קבועים)

$$A = B * C \quad \rightarrow \quad C = A / B$$

רוצים:

שינויים בהכנסה ריאלית

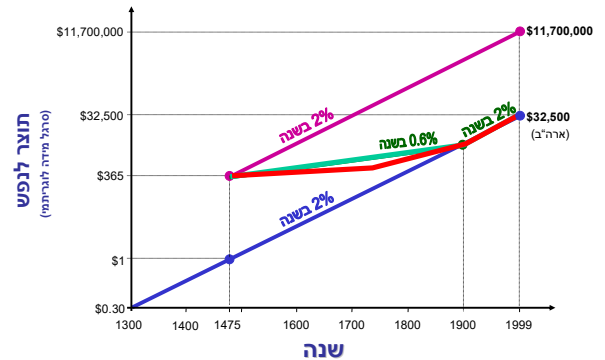
כדי לנטרל את השפעת האינפלציה על השינויים בהכנסה הנומינלית

$$\frac{Q_{98}}{Q_{70}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} \div \frac{P_{98}}{P_{70}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{70}} \cdot \frac{P_{70}}{P_{98}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{98}} = \frac{I_{98}^{98}}{I_{70}^{98}} = \frac{\text{הכנסה ב-1998 במחירי 1998}}{\text{הכנסה ב-1970 במחירי 1998}}$$

$$\left(\frac{P_{70}}{P_{98}} \right) \cdot \left(\frac{P_{98}}{P_{70}} \right) = 1 \quad \rightarrow \quad P_{70} * Q_{70} = I_{70}^{70}$$

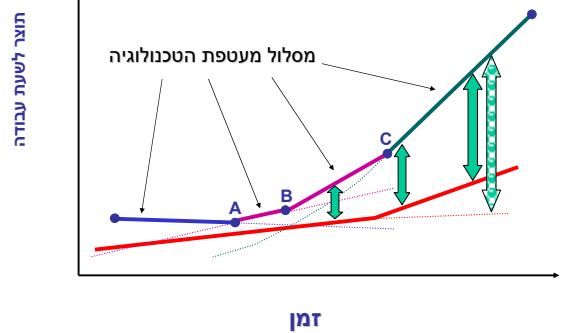
צמיחה כלכלית

קצב צמיחת מעטפת הטכנולוגיה

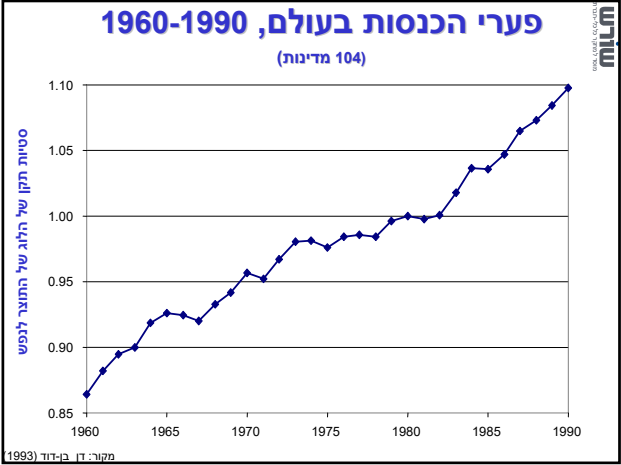
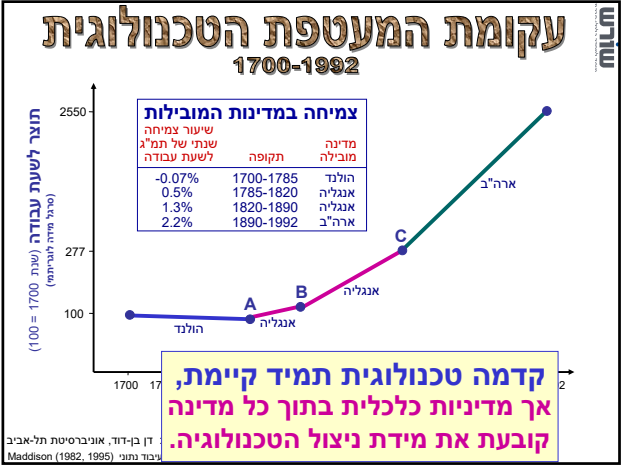
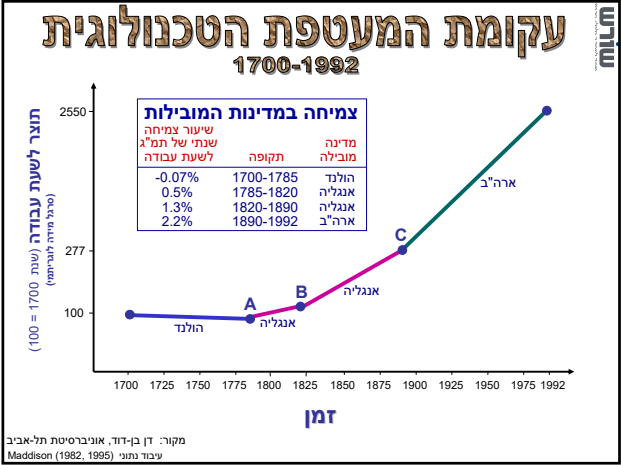

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב

מסלולי צמיחה ובניית המעטפת הטכנולוגית

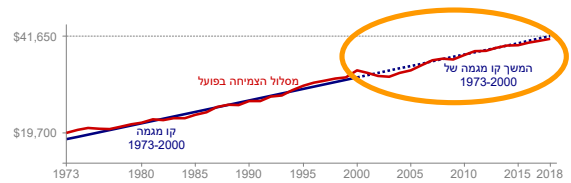
מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב
עבודתו (1982, 1995) Maddison

לקחים מהניסוי הטבעי הגדול של ישראל בשנות האלפיים

מסלול הצמיחה הכלכלית של ישראל

תמ"ג לנפש, 1973-2018

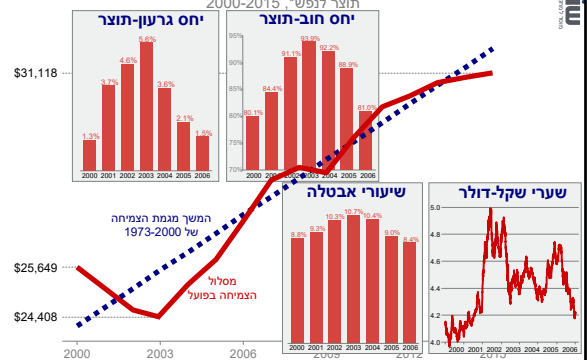

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
תנאים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ישראלים בשנות ה-2010, סרגל מידה לנרטיב

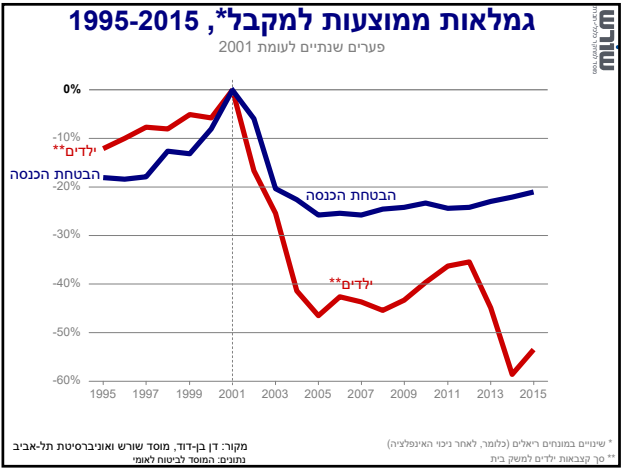
מסלול הצמיחה של ישראל

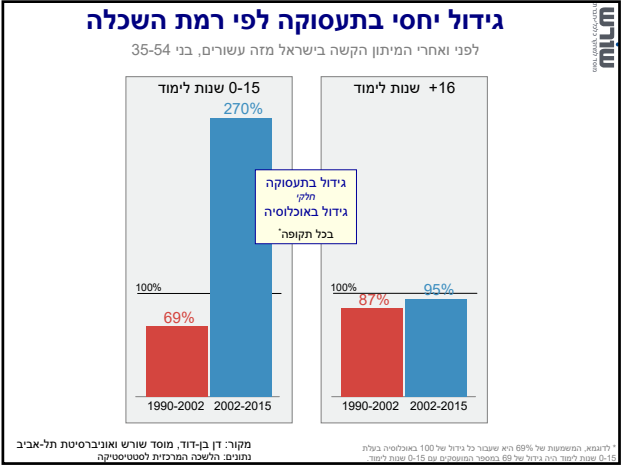
תוצר לנפש*, 2000-2015

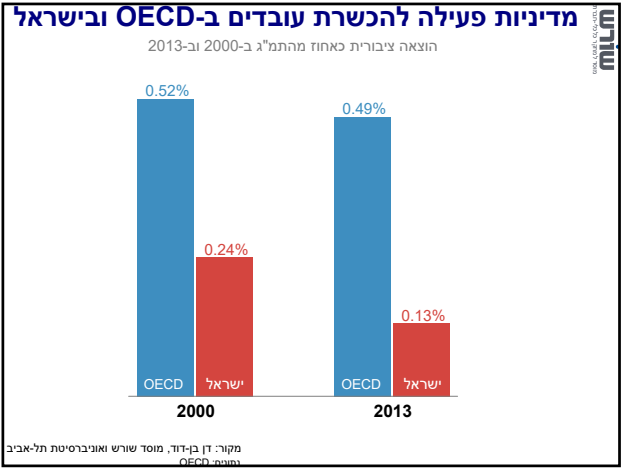

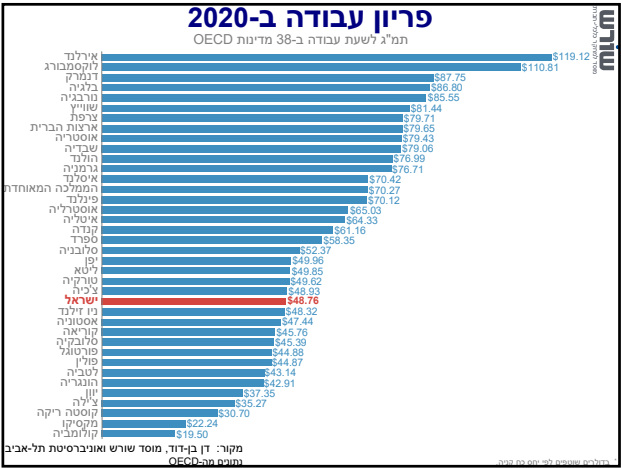
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
תנאים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ישראלים בשנות ה-2010, סרגל מידה לנרטיב

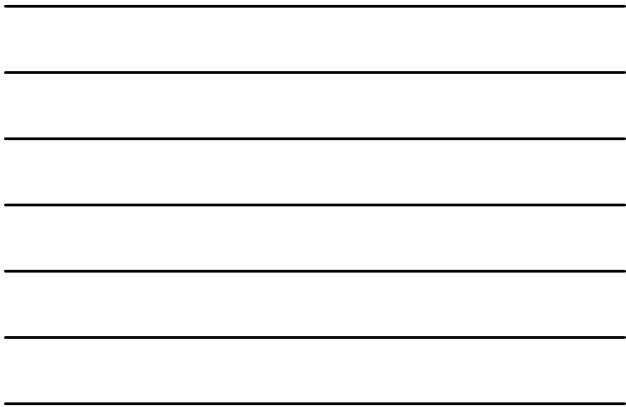
אי-שוויון

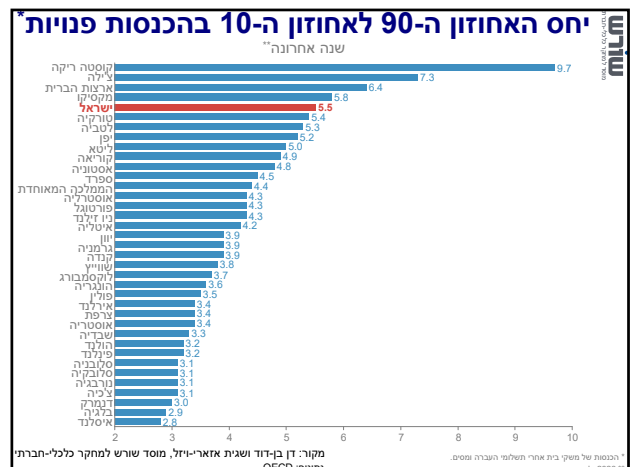
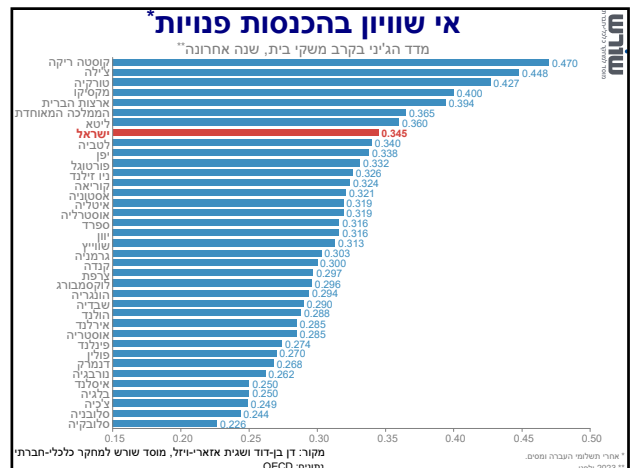
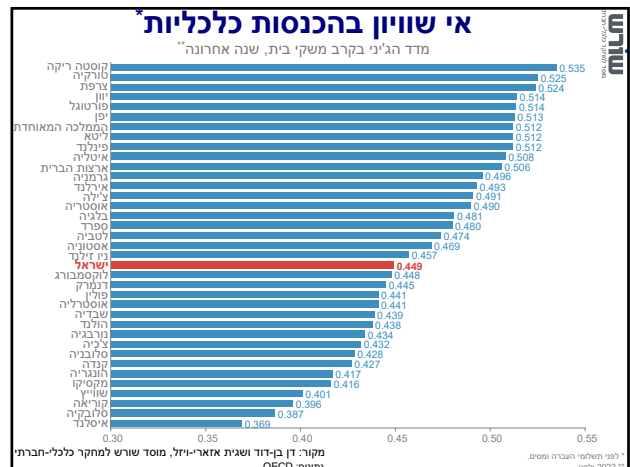
“Which country today has the greatest equality?”

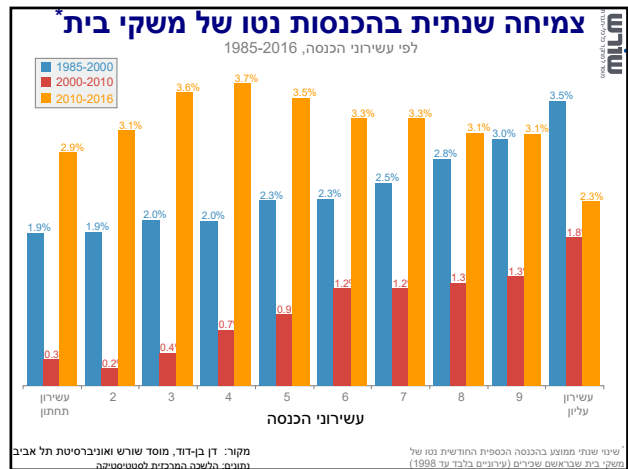
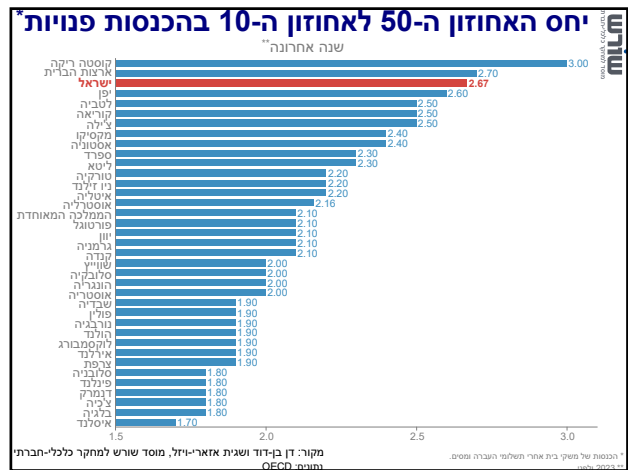
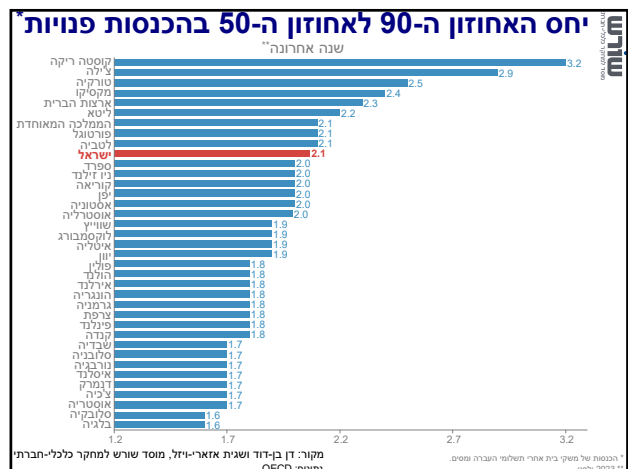
“If we confine ourselves to the non-communist world, it has been suggested that the new state of Israel may lead the list.”

Paul Samuelson, Nobel Laureate Economics, 8th ed (page 112), 1970.

מקור: דן בידור, אוניברסיטת תל-אביב

עוני

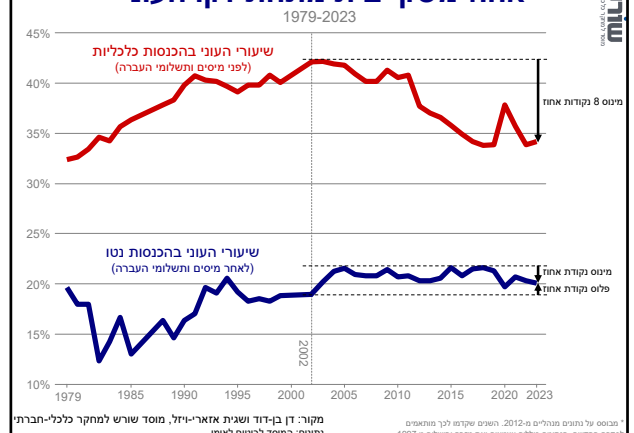
כשמדברים על עוני
חשוב להבין למה מתכוונים

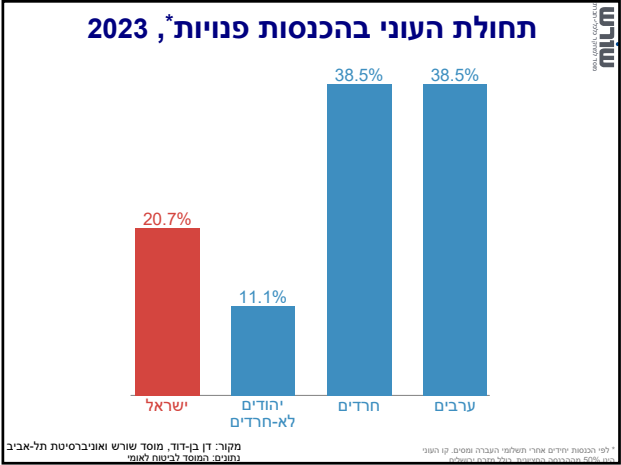
מונחים אבסולוטיים
האם רמת החיים של העניים עלתה או ירדה?

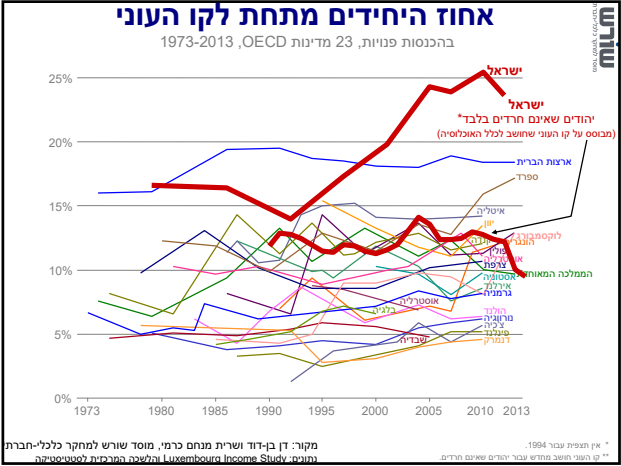
מונחים יחסיים
האם שיעור האנשים עם הכנסה מתחת לקו העוני
(שבעצמו נקבע במונחים יחסיים) גדל או קטן?

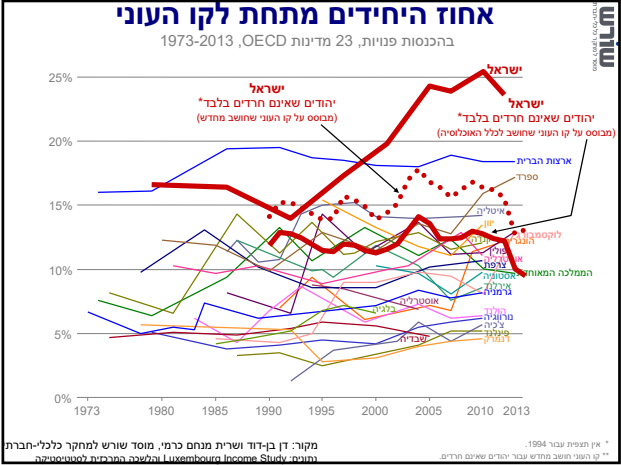
הדגש הציבורי הוא בעיקר על עוני במונחים יחסיים

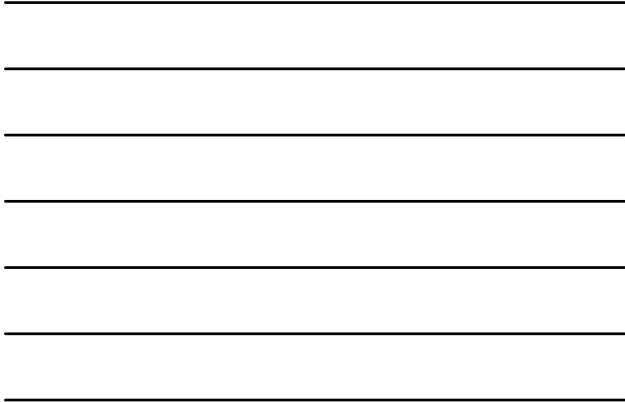
אחוז משקי בית מתחת לקו העוני*

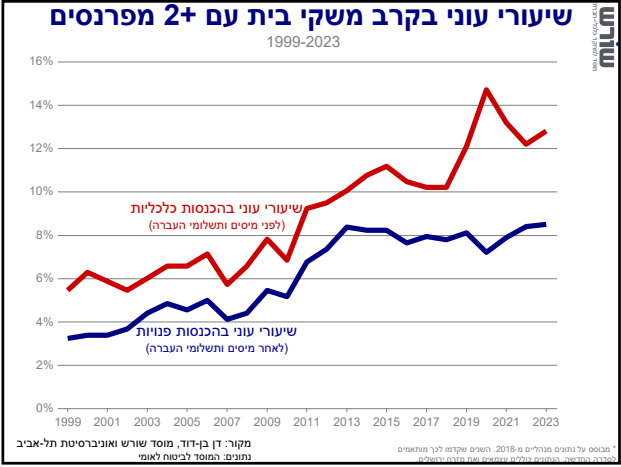

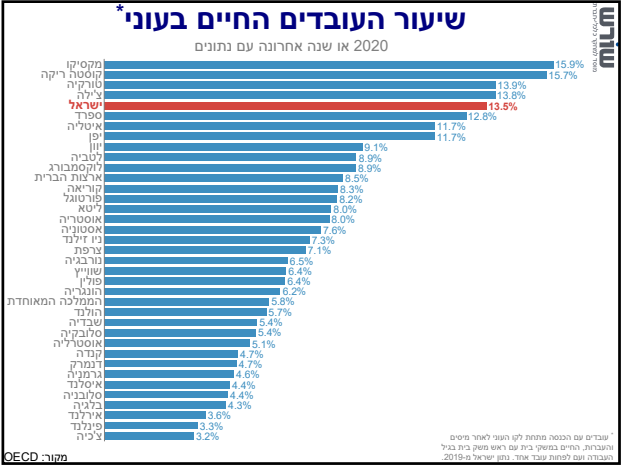

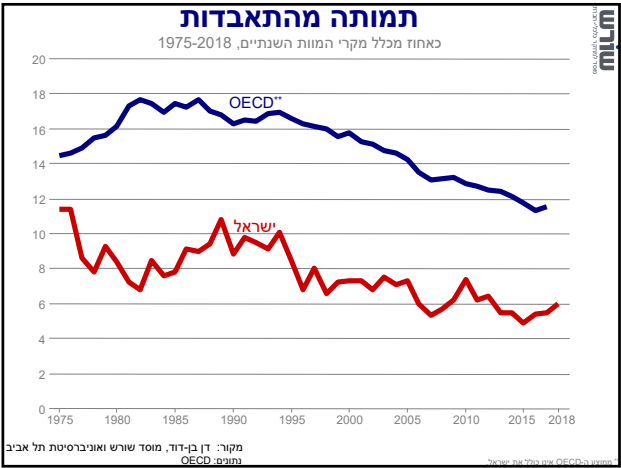

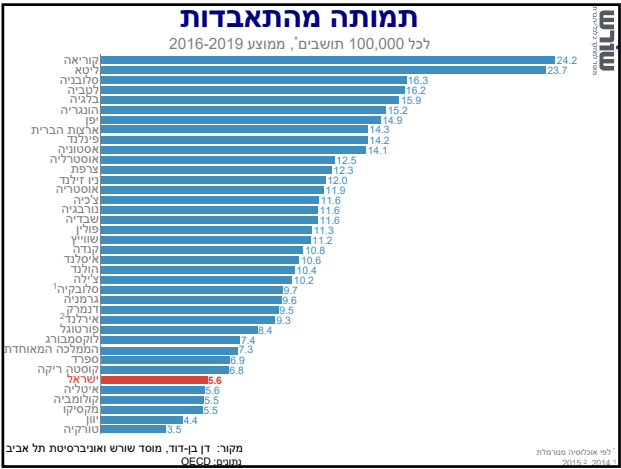
* לפי הכנסות יחידים אחרי תשלומי העברה ומסים. קו העוני הוא 50% מההכנסה החשוכית. כולל מזרח ירושלים.

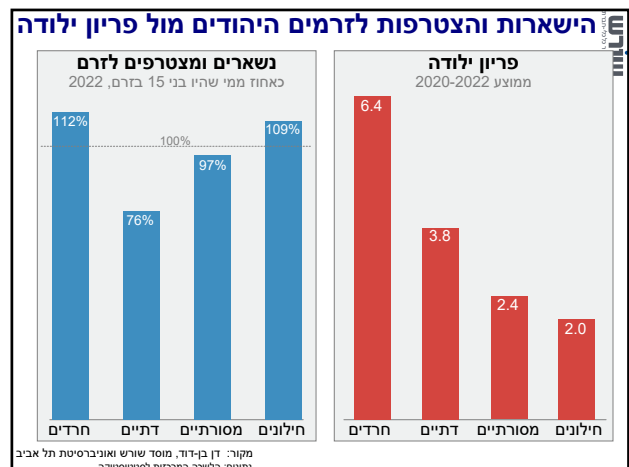
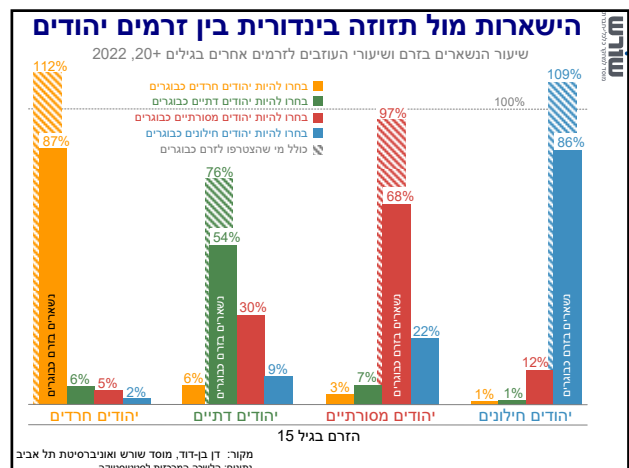
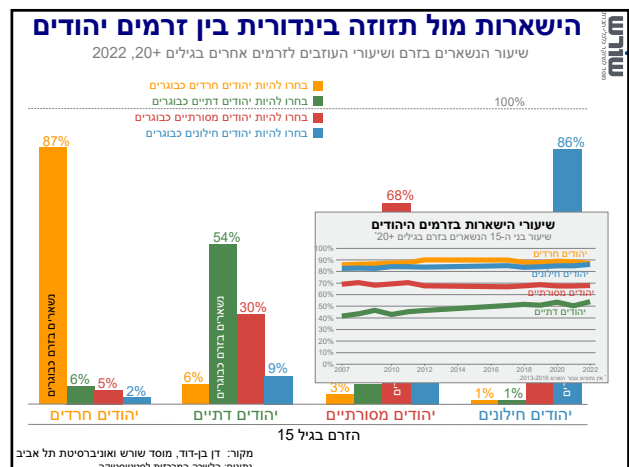

**מאפיינים
חברתיים
נוספים**

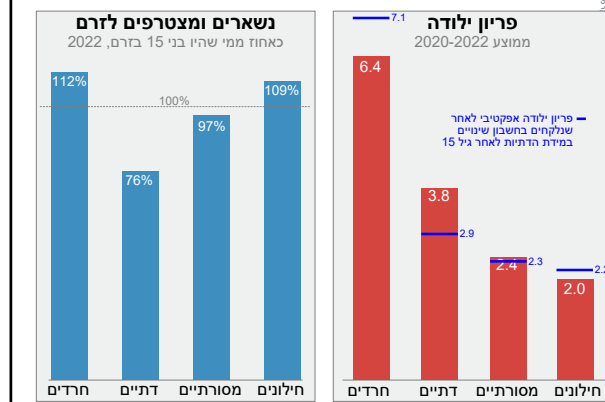

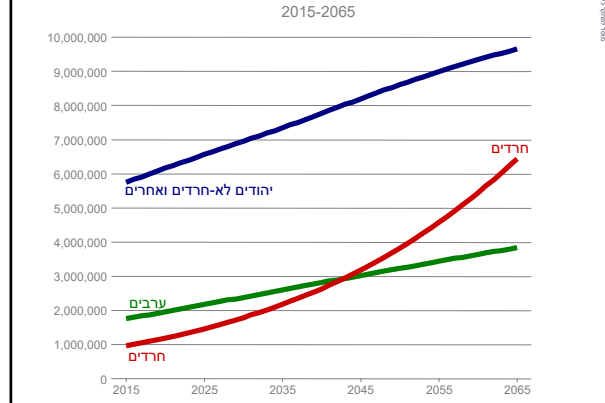

הישארות והצטרפות לזרמים היהודים מול פריון ילודה

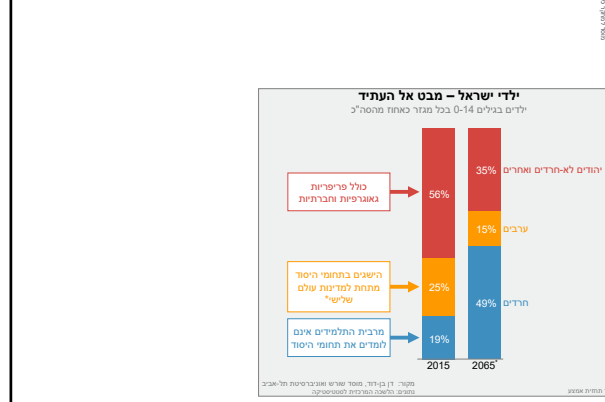
מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתיבים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

תחזית דמוגרפית – ישראל 2015-2065

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתיבים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ילדי ישראל – מבט אל העתיד

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל אביב
נתיבים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

